

REYHANLI'DA SURİYELİLER İLE SÖYLEŞİLER (REYHANLI SALDIRISI SONRASI) - IV

INTERVIEWS WITH SYRIAN REFUGEES IN REYHANLI AFTER REYHANLI BOMBINGS - IV

حوار مع المواطنين السوريين في ریحانلي (بعد تفجيرات ریحانلي) - ٤

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES

مركز الشرق الأوسط للدراسات الاستراتيجية

REYHANLI'DA SURIYELİLER İLE SÖYLEŞİLER (REYHANLI SALDIRISI SONRASI) - IV

INTERVIEWS WITH SYRIAN REFUGEES IN REYHANLI AFTER REYHANLI BOMBINGS - IV

حوار مع المواطنين السوريين في ریحانلي (بعد تفجيرات ریحانلي) – ٤

ORSAM Rapor No: 160

Mayıs 2013

ISBN:978-605-4615-56-8

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2013

Bu raporun içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye’de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuştur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaştırmıştır.

Ortadoğu’ya Bakış

Ortadoğu’nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkum edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barışçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik halklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kalıcı barışın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu’daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaşmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir. Sözkonusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarını sürdürmelidir. Cepheleşen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaştırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaştırıcı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM’ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algılamasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözüm önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araştırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM; bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaştırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM, web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

Feyyat Özyazar

1954 yılında Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde doğdu. İskenderun Asliye Hukuk Mahkemesinde kısa süre katiplik yaptıktan sonra ayrılıp Reyhanlı'da serbest olarak arzuhalcilik yapmıştır. Halen bir yerel gazetede köşe yazarlığı yapmaktadır. Yayınlanmış pek çok makale ve röportajları ile bir şiir kitabı bulunmaktadır. Feyyat Özyazar ORSAM Danışma Kurulu Üyesidir.

TAKDİM

Reyhanlı'da gerçekleşen terör saldırısı komşu ülkelerde yaşanan istikrarsızlığın Türkiye'ye nasıl kolayca yayılabileceğinin acı bir göstergesi olmuştur. Irak'ta 2003 işgali ve Suriye'de 2011 ayaklanma sonrası görmeye alıştığımız acı sahnelerin bir benzeri Hatay Reyhanlı'da yaşanmıştır. Resmi açıklamalar ve Türk kamuoyundaki genel bakış saldırının faili olarak Suriye rejimini işaret etmektedir. Buna göre eylemi, Esad rejiminin Türkiye'yi Suriye politikası nedeniyle cezalandırma ve çatışmanın içine çekerek savaş sahasını genişletme çabası olarak okumak mümkündür.

Olay tüm Türkiye'yi derinden etkilemiştir. Ancak bölge insanı, Reyhanlı halkı doğrudan şiddete maruz kalmıştır. Bu da zaten Suriye ile sınır ilçesi olması dolayısıyla direk etkiye maruz kalan ve gergin bir havanın hakim olduğu bölgede kutuplaşmaları daha da körüklemiştir. Reyhanlı Suriye'deki olayların başlamasından bu yana neredeyse kendi nüfusu kadar Suriyeli misafiri ağırlamaktadır. Bu da bölgedeki sosyal, ekonomik, güvenlik durumunu radikal biçimde etkilemektedir. ORSAM olarak Suriye olaylarının başlamasından bu yana Reyhanlı'ya yerleşmiş olan Suriyeli misafirler ile hayat hikayelerini dinlediğimiz çok sayıda söyleşi gerçekleştirdik. ORSAM web sayfamızda yayınladığımız bu söyleşilerin son Reyhanlı olayı ile birlikte bir kere daha Türk kamuoyunun ilgisine sunulması gerektiğini düşündük. Reyhanlı'daki durumu anlamaya ve Suriyeli misafirlere bakışa katkı sunması dileğiyle söz konusu söyleşileri derlediğimiz bu çalışmayı kamuoyunun ilgisine sunuyor ve emeği geçen herkese teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Hasan Kanbolat
ORSAM Başkanı

İçindekiler

Takdim.....	4
Söyleşiler	
1- Emekli imam Abdulkadir el Casim.....	16
2- Su ve kanalizasyon işleri yapan Abud el Seyyid Musa.....	16
3- Çiftçi Ahmed Yunus abu Talal.....	17
4- Büşra Hamden anne babası ile birlikte yaşıyor	17
5- Gamra Kasım ve eşine kızları bakıyor.....	18
6- Lokanta çalışanı Halil Akram el Basravi.....	18
7- Şoför Hamid Hac Mustafa abu Rıda.....	19
8- İnşaat mühendisi İhsan el Delle abu Raci.....	19
9- Çiftçi Muhammet Halid Talavi.....	21
10- Çiftçi Mustafa İzzo.....	21
11- Nayyale el Fede'nin eşi inşaat ustası	22
12- Semra Gazel dilenmek zorunda kalmış	22
13- Giyim mağazası sahibi Vasfi Mahmud el Dehham.....	23
14- Seyyar satıcılık yapan Vecih el Abbas abu Mustafa.....	23
15- Dul emeklisi Zekiye Rafet El Buhi	24
16- Çiftçi Hattab el Casim abu İbrahim.....	25
17- Çiftçi Tahir Ali Abbadabi abu Salah.....	25
18- Günlük işlere giden Raşa el Hasan el Asasiy.....	26
19- Mefruşatçı Mustafa Abraş el Hilveni abu Mehdi.....	26
20- Emekli eşi Makbule Hamdi	27
21- Hama ilinden Dahir Abbas abu Mustafa.....	28
22- Emen Hac İbrahim'in eşi tutuklanıp hapse atılmış.....	28
23- Avukat Muammar abu Ala	29
24- Esnaf Murşid abu Mustafa	30
25- Çiftçi Rahman Yaser el Bişe	31
26- At arabacı Şekib el Hasan Abu Nafi.....	31
27- İlaç firmasında çalışan Talal el Hamdi abu Rağıb	31
28- Çiftçi Beşir Hac Ali	32
29- İnşaat işçisi Hasan el Daşir	32
30- Hama ilinden Haşem Hac Abdullaho abu Zeydan.....	33
31- Dul, iki çocuk annesi Nesrin Abbadi.....	34
32- Hayırsever Saha Huseyin-el Masri	35
33- Ziraatçı Yaser Dahham abu Mahmud.....	35

Hazırlayan: Feyyat Özyazar
ORSAM Danışma Kurulu Üyesi

REYHANLI'DA SURİYELİLER İLE SÖYLEŞİLER (REYHANLI SALDIRISI SONRASI) - IV

Reyhanlı'dan İzlenimler I / 15 Mayıs 2013

11 Mayıs 2013 Cumartesi saat 13.35'de gerçekleşen birinci bombalı saldırının olduğu yer Reyhanlı Belediyesi'nin arka kısmıdır. Araç, Belediye'nin güneyinde bulunan elektrik trafosunun altına yerleştirilmişti. Burası İlçe Emniyet Binası'na batı tarafından yüz metre mesafededir. Suriyeli sığınmacıların yaşadığı evlerin ve namaz kıldıkları caminin kuzey tarafıdır. Her perşembe semt pazarı olarak kullanılan "dört yol çatı" denilen mevkidir. Bu bölgede fotoğrafçı, berber, züccaciye, hediyelik eşya, bakkal, tavukçu, kuaför, mühendislik bürosu, kadın giyim mağazası, emlakçı ve pastane vardır. İnfilak eden araç bu iş yerlerinin tam karşısına yerleştirilmiştir. Aynı sokakta seyyar satıcılar, ticari araçlar ve özel araçlar vardır. Yan tarafında ise şehir merkezinden, Yenişehir Mahallesi bölgesine giden Atatürk Caddesi yani Antakya yolu vardır. Bu yol güzergahında her meslekten esnaflar, iş yerleri ve bürolar bulunmaktadır. Ayrıca Atatürk Caddesi üzerinde de çoğunlukla Suriyeli kiracıların yaşadığı apartman ve müstakil evler vardır.

Birinci bombalı saldırının bulunduğu bölgede genelde Suriye'nin İdlib vilayetinden ve ilçelerinden göç eden insanlar yerleşmiştir. İlk bombalı saldırının İdlibliler hedef alınmış olunabilir. Bu bölgede yaralanan ve ölen Suri-

yeliler İdlib'dir. İdliblilerle birlikte Türk vatandaşları da bu patlamada hayatlarını kaybetmiş ve yaralanmıştır. Bu bölgedeki bombalı saldırı sonucunda ölen insanların sayısı tam olarak bilinmiyor. Ancak, görüşmeler neticesinde 10 kişi olduğu yönünde bir kanaat olduğu anlaşıyor. Bunların 2'si Suriye uyruklu diğerleri ise Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıdır. Yaralı sayısı ise bir hayli fazladır.

Birinci bombalı saldırının olduğu yere yakın mesafedeki iş yerleri ve meskenler tamamen yıkılmıştır. Bir bölümü oturulamaz hale gelmiştir, bir bölümü ise yarı hasarlıdır. Atatürk Caddesi'nin yaklaşık 500 metrelik kısmı da cam patlaması, raf düşmesi ve eşya devrilmesi sonucu hasarlı iş yerleri ve evler ile doludur. Bu alanda bulunan evlerin camları kırılmıştır, kapıları sarsılmıştır ve pencereleri düşmüştür.

Birinci ve ikinci bombalı saldırı arasında 10-15 dakikalık bir zaman vardır. İkinci bombalı saldırının olduğu bölge Reyhanlı'nın tam orta yerindeki PTT binasının önüdür. PTT'nin sağında ve solunda iş hanları, Halk Bankası, ticari yazıhaneler ve dersane vardır. PTT binası Atatürk caddesi'nin başladığı yerdedir. Yan tarafında Cumhuriyet Caddesi, diğer tarafında Kanatlı Caddesi, eski Belediye binası, şehir göbeği, Belediye pasajı, her meslekten dükkanlar ve çarşı camisi bulunmaktadır. Bu bölgede tam bir katliam yaşanmıştır. Çarşı

merkezi tamamen hasar görmüştür. Bu bölgenin tamamında maddi hasar vardır. Patlamadan dolayı evlerde ağır hasarlar oluşmuştur. Bazı evlerde çatılar çökmüştür, bazılarında ise balkonlar hasar görmüştür. Camlar patlamıştır. Esnaf büyük ölçüde zarar görmüştür.

İkinci bombalı saldırıda ölüm nedenleri

Birinci neden: Birinci bombalı saldırıda aracın bırakıldığı yerin geniş bir cadde olmasına karşın ikinci bombalı saldırıda aracın bırakıldığı yer kaldırımlar dahil en fazla 20 metrelik dar bir caddedir. PTT binası ile karşısındaki, sağındaki, solundaki iş hanları bitişik ve nizami olarak yapılan inşaatlardır. Bu dar alanda patlama olunca hem yankılanma çok olmuştur hem de meskun yerlerdeki zarar.

İkinci neden: Birinci bombalı saldırıda belediye binasının yanında olması nedeniyle, şehir merkezindeki insanlar hem korkmuş hem de meraklanmıştı. Çoğu insan aracına, motosikletine atlayıp belediye önüne gitmek

üzere yola koyulmuştur. Ancak PTT önündeki yığılma caddenin tıkamasına sebep olmuştur. İkinci bombalı saldırının planlanması bu şekilde olabilir. Taksiciler, motosikletliler, iş yerlerinden çıkan insanlar, yakın yerdeki kahvehane müşterileri, dersane öğrencileri ve banka önündeki bankamatikte bekleyenler... Bütün bu kalabalık yaklaşık 100 metrelik bir alanda sıkışmıştır. Bomba yüklü araç tam ortalarında idi. Tıkanan trafik ve dolup taşan kaldırımlar, bu bölgede çok ölümlü bir faciaya sebep olmuştur. İkinci patlamada kırkın üzerinde insan ölmüştür. İki yüze yakın yaralanma olmuştur. Yıkılan ve yanan iş yerlerinin sayısı ise yüzlercedir.

Saldırı günü olarak cumartesi seçilmiştir. Bombalı saldırı bir mesai gününde olsaydı Reyhanlı için "Hiroşima" olabilirdi. Çünkü gerek belediye personeli, gerek bankalarda çalışan ve işi olan insanlar, gerek emniyet, hemen emniyetin yanındaki anaokulu, esnaflar, market, iş yerleri ve semt pazarı derken facia büyürdü. İkinci bombalı saldırının oldu-

ğu PTT binası ve Halk Bankası'nda bir maaş günü ya da bir mesai günü olsaydı yüzlerce insan ölebilirdi.

İkinci patlamada en fazla tır nakliyat şirketleri zarar görmüştür. Ölüm bu şirketlerin yazıhanelerinde olmuştur.

Reyhanlı'da ortalama 60 bine yakın Suriyeli vardır. Bunların yüzde 75'i Suriye'nin İdlib vilayetindendir. Diğerleri Halep, Hama, Hums, Şam ve Lazkiye vilayetlerindendir.

Reyhanlı ilçesinde 2012-2013 yılları içerisinde Suriye'ye özgü yemekleri, ekmekleri ve tatlı çeşitlerini yapan onlarca işyeri açılmıştır. Ayrıca sarraf, telefoncu, ikinci el ev araç gereçleri satan, ticari taksi ve kamyonet çalıştıran Suriyeliler vardır. Seyyar el arabaları ile ekmeğini kazanan onlarca Suriyeli vardır. Suriyeliler arasında el arabası dahi alamayacak derecede fakir olup ellerinde karton ya da poşet ile kahve, çay, sigara, zahter, simit, poğaç, börek, lokum ve helva satanlar vardır. Hiçbir şeyi olmayıp, hamallık yapanlar, kahvehanelerde işçilik yapanlar, lokantalarda çalışanlar ve tarlalara tarım işçisi olarak giden Suriyeliler vardır. Suriyeliler aralarında ev kirası olarak dayalı döşeli ev kiralayıp ayda 1500 lira verenler vardır. Gecekondu bölgelerinde 200-300 lira arasında evlerde oturanlarda vardır. Semt pazarlarının bitiminde çöplerden dökülen sebze ve meyveleri toplayanlar da vardır.

Kimse Yok mu, Ufuk-Der (Reyhanlı Ufuk Eğitim Derneği), İHH (İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı) ve Suriye'ye ait El Selam el İttihad ve El Arabit el Huvviyye adlı sivil toplum kuruluşları halka para, gıda, giyim, buzdolabı ve battaniye yardımı yapmaktadır. Ortadoğu, ABD ve Avrupa Birliği ülkelerinden toplanılan yardımlar Reyhanlı'da ikamet eden bazı Suriyelilere gelmektedir. Bu Suriyeliler de yardımları hem Reyhanlı'da oturan Suriyelilere hem de Suriye'de Bab el Hava ve

Atme'de bulunan çadırkentlere gönderiliyorlardır.

Reyhanlı'da 2013 yılının ilk aylarından itibaren provakatörler Reyhanlılılar ile Suriyelilerin arasını açmaya çalışıyordu. 11 Mayıs'tan bir hafta önce 4 Mayıs 2013 Cumartesi tarihinde bazı Reyhanlılılar "Reyhanlı'da Suriyeli İstemiyoruz" diye kısa bir yürüyüş yaptı. Suriyeliler tartaklandı, bazı araçlara zarar verildi. Bu nedenle Suriyeliler zorunlu olmadıkça sokağa çıkmamaya ve şehir merkezine inmemeye başladı.

11 Mayıs'da hayatını kaybeden Suriyeli sayısının Türk vatandaşlarına göre az olmasının ana nedeni 4 Mayıs yürüyüşü sonrası Reyhanlı'da Suriyelilere yönelik şiddetin başlamasıdır. Reyhanlı'da muhalefet parti teşkilatları bunu Reyhanlı'ya gelen kendi parti mensuplarına doğru olarak yansıtmamışlardır. Kendilerine verilen bilgiler ile gerçekler farklıydı. 11 Mayıs saldırısından bir hafta önce 4 Mayıs'ta yapılan yürüyüşün Suriyelileri korkuttuğu, endişeye düşürdüğü, Suriyelilerin can ve mallarına zarar geldiği, bu nedenle Reyhanlı'da Suriyelilerin 4-11 Mayıs arasında sokağa çıkmaya bile çekindiği aktarılmamıştı.

Reyhanlı'da yaşayan Suriyelilere yönelik olarak Reyhanlı halkı ikiye bölünmüştür. Suriyelilere ekmek veren, işveren, yardım eden aileler vardır. Reyhanlı'da Suriyeliler ağırlandı, ikram gördü. Dostluklar edinildi. Bazı aileler Suriyelilerden kız aldı. Akrabalık bağları genişledi. Aynı Reyhanlı'da Suriyeliler taşlandı, hakaret gördü, aşağılandı, tehdit edildi.

Suriyelilerin Reyhanlı'dan Suriye'ye ve Türkiye'nin diğer illerine doğru göçü 11 Mayıs öncesi başlamıştı. 11 Mayıs sonrası artarak devam etmiştir. Suriyeli zenginler Türkiye'nin her tarafına, fakirler ise tekrar Suriye'ye. Reyhanlı'da kalanlar da evlerine kapandı. Güvendikleri, samimi oldukları kom-

şuları aracılığı ile ekmek ve gıda maddesi al-dırıyorlar. Hükümetin aldığı kararların uygu-lanmasını bekliyorlar. Neticeye göre hareket edecekler. Türkiye'nin bir başka bölgesine ya da Suriye'ye doğru yeni bir göç olacak. Suriyelilerde Reyhanlı'nın ikiye bölündüğünün farkında. Reyhanlılı bir komşuları onlara iyi davranırken, diğer bir komşuları yüz çevirmiş durumda. Reyhanlı'da bazı mahallelerde, cadde ve sokaklarda Suriyelilere karşı kişisel saldırı ve sataşma sürüyor.

Bir Suriyeli Reyhanlılar için şunları söyledi; *"Siz iki bombadan sarsıldınız, perişan oldunuz. Şok oldunuz, kendinizi kaybettiniz. Biz ise her gün onlarca bomba ile yanıyorduk. Yüzlerce ölü ile karşılaşılıyorduk. Bu kadar sarsılmadık. Bizi kendi devletimiz bombalıyordu. Sizi ise bilinmeyen bir örgüt bombalıyor. Acınız büyük haklısınız ama halkınızın bir kısmı da bu meseleyi Suriyeliler açısından abartmış durumda".*

Reyhanlı benim ilçem, benim memleketim. İnsanları benim dostum, akrabam, hemşerim, her şeyim. Bir anda şehrin dumanlar içinde olması, yanması, insanların feryatları ister istemez beni şok etti. Üzüldüm, gözyaşı dök-tüm.

Patlama anında şehir merkezinden eve doğ-ru gidiyordum. Eşimden bir telefon geldi. Kızım dershanede idi. İkinci patlamanın olduğu PTT binasının karşısındaki dershanede. "Git kızımı bul!" dedi. PTT önüne geldiğimde, 100 metrelik o alanda cesetler vardı. Arabalar, dükkanlar yanıyordu. Dershane yok olmuştu. Giriş kapısı, penceresi ve çatısı uçmuş, içeri-den alevler yükseliyordu. Orada en azından 150 öğrenci vardı. Kızımda aralarında idi. İçeri girmem için ne bir kapı kalmıştı, ne merdiven. Her yer alevler içinde idi. Dumanlar vardı. Ben hem cesetlere bakıyor hem de sağa sola koşan insanlar arasında kızımı arıyordum. Ama yoktu. Bir saat sonra ikinci bir tele-

fon geldi. Kızımı öğrenci velilerinden biri hastaneye götürmüş. Reyhanlı Hastanesi'nde yer bulamayınca en yakın hastane olan Kırıkhan'a gitmişler. Orada biraz daha yıkıldım. Ağlamaya başladım, elim ayağım tutmaz olmuştu. Saat 15.30 sularındaydı evime döndüm. Çocuğum hafif yaralıydı. Ellerini cam parçaları nedeniyle yaralamıştı. Korku ve şok etkisi de vardı ama sağ salim eve döndü.

Mahalleye geldiğimde akrabalarımın 2 kişinin ve aşiret bazında uzak akrabalarından da 6 kişinin öldüğünü öğrendim. 8 cenazemiz vardı. Yakın komşuların, arkadaşlarımdan çocukları, yeğenleri derken 20'ye yakın cenaze-ye iştirak ettim. Reyhanlı Asri Mezarlığı ana baba günüydü. Bir yandan mezarlar açılıyor, bir yandan da insanlar gömülüyordu. Yan yana gömülenler, feryatlar, ağıtlar, gözyaşı arasında bir dram vardı. Taziye ziyaretine evimize gelenler yeni ölüm haberleri getiriyordu. 14 Mayıs'ta PTT yakınlarında 3 ceset çıkmış. Patlama anında rögar kapağı uçmuş. O kargaşa ve panik içinde 3 vatandaş rögarın içine düşmüşler. Bir başka vatandaş da rögar kapağını açık görünce kimse düşmesin diye kapağı iterek kapatmış. Düşenleri görmemiş. O insanlarda orada kalmış ve ölmüşler. Patlamadan 3 gün sonra bulundular.

Reyhanlı'dan İzlenimler II / 18 Mayıs 2013

18 Mayıs 2013 Cumartesi saat 13.45'te muhalefet partileri Reyhanlı'da "Reyhanlı'ya Ses Ver" adı altında ortak bir yürüyüş gerçekleştirdi. Hatay'ın çeşitli ilçelerinden ve Antakya merkezden iştirak edenler de oldu. Hükümetin Suriye politikasını eleştirildi ve Suriyelilerin Reyhanlı'yı terk etmesi istendi.

11 Mayıs'da ölenlerin yarısına yakını işyeri sahibi. Diğer kısmı da ya meraktan ya da bir iş nedeni ile orada bulunanlardır.

Reyhanlı Belediyesi yanındaki ilk patlamada berber Mustafa Kuday ağır yaralanıyor,

yanında çalışan Suriyeli kalfası ölüyor, müşterisi Cemal Cünedioğlu çeşitli yerlerinden yaralanıyor. Aynı güzergâhta fotoğrafçı var. Bilgisayarın önünde fotoğraf dizaynı yaparken patlamanın etkisiyle bilgisayar patlıyor ve gözünden oluyor. Berberin bitişiğinde hediye eşya satan bir esnaf ve müşterisi patlamanın etkisiyle ölüyor ve dükkân yok oluyor. On metre ileride bakkal var. Bakkal Ahmet Kazan yaralanıyor. Eşyalar her yana dağılıyor. Üç katlı bina tamamen harabeye dönüşüyor. Bakkal'ın yan tarafı lokanta, Suriyeliler işletiyor. Şarapnel parçaları içeriye vuruyor iki kişi ağır yaralanıyor. Hemen yanında kuaför, sahibi ağır yaralanıyor ve sakat kalıyor. Bir çalışanı ölüyor. İşyeri ise darmadağın. Kuaförün yanındaki kadın giyim dükkânında çalışanlar yaralanıyor ve işyeri dağılıyor. Yanlarında pastane ve cep telefon bayii var. Hafif yaralanma sonucu ayakta tedavi oluyorlar. Fakat işyerleri dağılıyor. Aynı güzergâhta seyyar satıcı Suriyeliler var. İki Suriyeli seyyar satıcı da ölüyor. Biri ise yaralı. Belediye parkı içinde olanlar ve 50 metre uzaklıktaki işyerlerinde bulunanlar yaralanıyor.

Diş doktoru Nihat Dağ muayenehanesinde, hastası Azize Yumuşak muayenehaneden çıkarken patlama sonrası şarapnel parçalarından hayatını kaybetti. Telefoncu Karakuş kardeşlere ölüm işyerlerinde geldi. Nakliyat şirketi sahibi Ceyhan ve Uyan ile çocukları işyerlerinde öldü. Baba Mehmet Ceyhan yaralı kurtuldu. Tahir Yumuşak ve Hüseyin Çolak belediye önündeki patlama sonrası neler oluyor merakı ile motosikletle çarşı merkezinden PTT önüne geliyorlar. Trafik yoğunluğundan dolayı PTT önünde motosiklet üzerinde beklerken ikinci patlamada ikisi de yanarak ölüyor. Patlamadan birkaç dakika önce dershaneden çıkıyor bir öğrenci ve ilk patlama olunca PTT önündeki dershane kapısında bekliyor. Trafiği seyrediyor, herkes yukarı doğru yol alırken o duraklıyor ve ikinci patlamada orada ölüyor.

11 Mayıs saldırısı sonrası anne ve babalar evlatlarını arıyor bulamıyorlar. Saatlerce, sonra ya bir enkaz altında ya da bir hastane morgunda buluyorlar. Teşhis için gidiyor yakınlar ama teşhisi yapamıyor, yapmak istemiyor, gözlerine inanamıyor. Kabullenemiyor anne babalar ama gerçek ortaya çıkıyor. Ölümün hak olduğunu biliyorlar da böyle bir ölümü çocuklarına, yakınlarına hak olarak görmüyorlar.

Reyhanlı'da yaralı olanlar her gün göz önünde. Sakat kalanlar Reyhanlı'daki olayın canlı birer şahidi. Onların acısı her gün Reyhanlı halkına 11 Mayıs patlamasını hatırlatacak bir iz bırakmış durumda.

Reyhanlı'da işyerlerinin ve evlerin hasar tespiti yapıldı. İnsanlara ekonomik yönden bir moral verildi. Hasarların bedeli sırasıyla ödendi ve ödeniyor. Şehirde onarım ve tadilat başladı. Patlamanın izleri siliniyor.

Semt pazarları kuruldu ama insanların pazarlara gitmeye cesareti kalmadı. Kalabalığın olduğu ve olacağı yerlere de pek giden yok. Kişisel ihtiyaçlar en kısa yoldan ve süratle tamamlanıp hemen evine veya işyerlerine dönüyor insanlar. Her yabancıya şüphe ile bakıldığı gibi halk birbirine de şüphe ile bakmaya başladı. Zira bu olaylar halkı ikiye hatta üçe böldü. Çünkü kararsızlar da az değil.

Reyhanlı'da Yenişehir gölü bulunuyor. Yaz mevsiminde etrafı dolup taşardı. Bombalı saldırının öncesi Suriyeliler ve Reyhanlı halkı birlikte otururlardı. Öyle kalabalık olurdu ki turistik bir bölgede sanırdınız kendinizi. Bombalı saldırı oldu ne Suriyeli kaldı ne de yerli halk. Oradaki esnaf ve çalışanlar birbirlerini seyrediyorlar. Hayat durmuş, neşe yok, kazanç yok. Şehir merkezinde de benzer durum, öğleye kadar halk mecbur kalmadıkça şehre inmiyor. Öğleden sonra marketlere inenler oluyor. İş olmayanlarda kahvehanele-

re gidiyor. Şehir saldırı öncesine göre hayalet bir manzara arz ediyor.

Reyhanlı'da Suriye Aleyhtarı Gösteriler ve Geriye Göç Edenler

Kendi ülkesinde, kendi devlet yetkililerinin bombardımanına, katliamına dayanamayıp Suriye den Türkiye'ye sığınan insanlar orada ölümün var olduğunu ve gidecekleri gün ya da ertesi gün öldürüleceklerini bildikleri halde Reyhanlı'dan kaçıp tekrar Suriye'ye geri döndüler

Yusuf Ali el Hac Ahmet

Suriye'nin İdlib vilayetine bağlı Sermada köyünden. Sermada aslında bir Belde statüsünde ancak onlar "köyümüz" derler. Altı ay önce Reyhanlı'ya gelmiş. Semt pazarlarında kış mevsiminde sıcak içecekler, Biberli pide, çeşitli dürüm gibi yiyecekler satmış. 2013 Nisan'dan beri dondurma, soğuk meşrubat satmaya başlamış. Seyyar el arabası var. Tekirleklili saçtan yapılmış bir araba. Bütün gün koşuşturur. Semt pazarlarına gider. Yağmurdan, çamurdan, güneşten nasibini alır. Ama alın teri ile rızkını kazanır. Ev kirasını öder, elektrik su parasını öder, çocuklarına bakar.

Reyhanlı'da Suriye aleyhtarı gösteriler başlayınca pazarları sokaklara çıkmaz oldu, satış yapamayınca da elektrik su parasını ödeyemez oldu, çocukları aç kaldı, kendisi parasız.

"Ben ülkemden zulümden kaçtım, sefaletten kaçtım, bombardımandan kaçtım. Bombalar beni burada buldu, zulüm burada buldu, açlık sefalet burada buldu. Öleceksem memleketimde evimde öleyim dedim." Ve ülkesine göç etti.

Giderken ağlıyordu, eşi de dört çocuğu da. Çünkü orada ölüm vardı. Belki gittikleri gün akşamı belki de ikinci gün mutlaka bir bomba

gelecek ve zalim ordudan birisi onları vuracak.

Mecit el Abid abu Rahmi ve Eşi Zehra

Suriye'nin Hama ili El Gab bölgesinden bin bir güçlülle Türkiye ye göçmüşler.

Evleri gitmiş, yakınları ölmüş. 7 ay önce 130 km. yolu rüşvet vererek, açıkta yatarak Hama bölgesinden Türkiye hududuna gelebilmişler. Ölüm kimseden korkmaz ve utanmaz. Her yerde ölüm var. Ancak azap ve işkence içinde, adaletsiz bir şekilde ölüm onları da korkutmuş. Macit, Reyhanlı'da çalışıyordu. Kendine göre bir düzen kurmuştu. Sevdirmişti kendini bir gıda toptancısına ve orada hamallık yapıyordu. 6 çocuğu vardı. Yetişkin iki kızı ve eşi de tarım mevsimi ile birlikte tarlalara gidiyorlardı. Her biri 23 TL yevmiye alıyordu. Evlerine eşya almışlar; televizyon, çamaşır makinesi, buzdolabı tam bir ev sahibi olmuşlardı. Suriye'de kaybettiklerini bulamasalar da sağlıkları yerinde, onurlarını korumuşlar, namuslarını korumuşlardı.

Reyhanlı'da olaylar başlayınca eve kapanmışlar, dışarı çıkamaz olmuşlardı, hatta yakın bir yerdeki bakkala bile gidemiyorlardı. Birkaç kişiyle dostluk kurmuş, telefon numaralarını biliyordu Macit ve onlara telefon edip yardım istiyor. Bana ekmek alın, sebze alın, çocuklar aç diye sesleniyor telefonda. Ekmeğini alıyor dostları, yiyecek getiriyorlar ancak korku var içinde dönmeye karar veriyor. Tanıştığı insanlardan birisi de benim. Telefon ediyor gidiyorum evine ve ağlayarak anlatıyor.

"Bu kötü bir kader. Ben eşimi çocuklarımı bombalardan kurtarmak için buralara geldim ama bombalar peşimden gelmiş. Bütün Suriyelileri aynı keşeye koyuyorlar ve Reyhanlı halkının bir kısmı bizi düşman gözü ile görüyor. Bu ölümlere sebep olarak bizler gösteriliyoruz. Hedef haline geldik. Hergün telefonla

ekmek sebze isteyemem. Penceremi dahi açamıyorum. Çalışıp para kazanma imkânımda kalmadı gitmek zorundayım.” Ertesi gün gidiyor.

Rıdvan el İsa abu Vasel ve Eşi Muna

Suriye'nin İdlib vilayetinin Binnec bölgesinden. 5 çocuk babası. Dindar, mütevazı ve hürmetkâr bir insan. Altı aydan fazladır Reyhanlı'da. İnşaatlarda çalışıyor. Sıvacılık, boyacılık yapıyor. Çocukları da Suriyelilerin açmış olduğu Kur'an kursuna gidiyor. Reyhanlı ilçesinin en ücra köşesinde küçücük bir ev kiralamış. Ucuz olsun diye 3 km'den fazla uzakta. Her gün çocuklarını sabah Kur'an kursu okuluna getirip akşamları alıyordu. Reyhanlı'da patlama olunca bir inşaatta imiş. Hemen işi terkedip çocuklarını eve almış ve eve kapanmış. Üç beş gün kapı pencere kapalı, edindiği dostlara telefon ederek ekmek, sebze istemiş. Korkutanlar olmuş kendisini. Eşi de peçeli olarak dolaştığından Suriyeli olduğu her halinden belli. Sizi vurur öldürürler demişler. Evlerinin penceresine taş atanlar olmuş. Taşkınlık yapanlar olmuş.

“Benim ülkemde bulunduğum bölge yani Binnec kasabası hala bombalanıyor ama oralara yakın bir bölgeye gideceğim. Ölüm her yerde ölümdür. Burada işsiz kaldım, çocuklar aç kalacak, hayat burada pahalı.” Ağlayarak gidiyor Suriye'ye ölüm ülkesine.

Fuat el Esvad abu Cemal ve Eşi Ahmel el Cabir

Suriye'nin Halep vilayetinin Ceberiyeye bölgesinden, 4 çocukları var. Fuat El Esvad sakat, eşi Ahmel anlatıyor;

“Büyük oğlum Cemal bizi Reyhanlı'ya getirdi ve kendisi savaşçı gruba geri döndü. Özgürlük için, namusumuz için savaşıyor. Halep'de evimiz yıkıldı. Reyhanlı'da da olaylar başla-

dı. Bizleri tehdit eden, rahatsız eden insanlar var. Reyhanlı'nın cadde ve sokaklarında iki kere gösteriye şahit olduk. Biz beladan kaçtık, ölümden kaçtık, bombalardan kaçtık ama hepsini burada bulduk. Biz komşuyuz. Düşman değiliz. Sizlere sığındık ancak sığındığımız insanların bizlere güveni kalmadı. Birkaç Suriyelinin olumsuz hareketi bütün Suriyelilere mal edildi. Korku bir yana sefalet içinde kaldım. Ölüm de olsa Halep'e geri dönüyoruz.”

Reyhanlı'dan İzlenimler III / 25-26-27 Mayıs 2013

25 Mayıs 2013. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan Reyhanlı'da. Belediye binasının önünde, çevresinde, miting alanının içinde ve dışında olan Suriyelilerle beraberim. Suriyeliler heyecanlı ve ürkekler. Başlarında AK Parti Gençlik Kolları'nın dağıttığı şapkalar var. Suriyeli erkekler ve kadınlar Reyhanlılar gibi giyinmişler. Kamufraj olarak kullanmışlar. Suriye tipi giyim üstlerinde yok. Onlarla konuşmazsanız ya da önceden kim oldukları bilmiyorsanız Suriyeli olduklarını anlayamazsınız. Hiç görmedikleri ve alışık olmadıkları bir ortamda, özgür biçimde miting alanının içindeler. Hepsinin elinde bayrak, başında şapka var.

Reyhanlı acılar yaşadı, şimdi yaşlı. Ama Başbakan'ın geldiği gün herkes yasını evde bıraktı. Alana gelenler sanki düğüne gelir gibi güle oynaya, köylerinden şarklı söyleye söyleye gelmişler. Miting alanında tahmini 5 bin kişi var. İçlerinde ise en az beş yüz Suriyeli. Başbakan konuşmasında Suriyelilere desteğini sürdürdüğünü söyledi. Reyhanlı halkından ise Suriyelilere her türlü yardımın yapılmasını ve kolaylığın sağlanmasını istedi. O suskun insanlar AK Partili gençlerden daha fazla coşmaya, kadınlar zılgıtlar atmaya başladı. İnsanlara bakıyorum. Gözyaşları içinde alkış tutuyorlar. Çoğu konuşmayı anlamıyor.

Başbakan'ın konuşması bitip alan dağılmaya başlayınca bir Suriyeli ile yan yana geldik.

İdlib’li Sadiy el Tahir. Hemen anlatmaya başladı;

“Biz böyle bir demokrasiyi özlemişiz. İçinde bulunduğunuz ortamdan gurur duymalısınız. Bizi kendi ülkemizin Devlet Başkanı vuruyor, öldürüyor. Sizde ise Başbakanınız gelip size moral veriyor. Yaralarınızı sarıyor. Bizim evlerimizi, işyerlerimizi devletimiz yıktı. İmkanımız olurda ülkemize sağ salim dönersek hepsini yeniden inşa edeceğiz. Sizde ise terör evlerinizi yıktı. Ama devletiniz birkaç gün içinde bütün zararı karşıladı. Her şey eskisi gibi oldu. Her şey yeniden güzel oldu. İşte aramızdaki fark bu.”

Başbakan’ın Reyhanlı mitingi Yenimahalle’de oldu. Aynı cadde üzerinde Suriyeli bir aile oturmuş çay içiyordu. Bir gün önce bahçede oturamıyorlardı. Başbakan gelip desteğini söyleyince korkuları gitmiş. Moral dolu bir şekilde, neşeyle bahçedeler. Selam veriyorum. “Bende çayınızı içmek istiyorum” diyip kapıyı açıyorum. Buyur ediyorlar beni. Mahmud Nesim Abu Ala ile tanışıyorum. Halep’in El Kellese bölgesinden gelmiş. Halep’te savaş öncesinde ticaretle uğraşıyormuş. “Kardeşim” diye başlıyor söze;

“Televizyonda Reyhanlı’ya bu faciayı yaşatanları gördüm. Bu insanlar hapse atılıp, cezalarını çekecekler. Bizde ise hemen bir meydanda asılırlar. Sizde bu insanları savunacak avukatlar çıkar. Aileleri onları ziyaret eder. Cezaevinde yemek yerler, banyo yaparlar. Bizde ise basit bir suçlamadan, iftiradan dolayı içeri atılan insanlar işkence görür. Aç bırakılır, kimseyle görüştürülmez. Yıllarca kimse nerede olduklarını bilmez. Bizde cezaevi koşulları öyle berbattır ki bırakın terörü ya da siyasi suçu, basit bir suç yüzünden içeri girenler bile çok sıkıntı çekerd. Suriye’de, Reyhanlı’daki patlama gibi bir eylemi yapanların aileleri yok edilir. Çocuklarına bile ileride sabıkalı gözüyle bakılır. Hiçbir resmi işte çalışamaz. Siz-

de suçlunun suçu sadece onu bağlar. Bizde ise suçluyla birlikte tüm aile yok olur.”

26 Mayıs 2013. Reyhanlı’da mahalleimde, çevre sokak ve caddelerde oturan aileleri ziyaret etmeye başladım. Bu ailelerle daha önce röportaj yapmıştım. Kimi benim evime gelmişti. Kimiyle parkta, sokakta konuşmuştum. Maced Hamdan Abu Talal ve eşi Münise ile görüşüyorum. Hislerini soruyorum. Münise, “İdlib, Binnec bölgesinden acı haber aldık” diyor. “Binnec bombalanıyor. Ölen sayısı çok, yıkılan ev sayısı çok. Orada akrabalarımız, dostlarımız var.” Gözlerinden yaşlar akmaya başlıyor. Kocasının da gözleri doluyor. Duygulanıyorum. Bir iç çekerek bırakıyoruz Suriye’deki savaşı ve katliamları. Reyhanlı’ya dönüyoruz.

“Tam üç haftadır ne işe gidebiliyoruz ne de markete. Ekmek alması için 15 yaşındaki çocuğumuzu gönderiyoruz. O da ekmeği alıp alelacele geri dönüyor. Gelirimiz yetersiz. Ev kirası, elektrik, su, tüp derken tükendik. Başbakan bizi sevindirdi. Reyhanlı halkı bize moral veriyor. Komşularımız bizi teselli ediyor. Az da olsa rahatladık. Kocam Maced amelelik yapıyor, ben ve iki kızım ise tarım işinde çalışıyoruz. Artık yeniden dışarı çıkabileceğiz. Reyhanlı’da korku ve endişe kalmadı. Biz bombalardan, açlıktan, sefillikten kaçan yoksulluk içinde insanlarız. Buraya canımızı kurtarmak için geldik. Meydana gelen olaylarda bizim bir suçumuz yok. Bu patlamada bizlerin günahı yok. Allah bunu yapanların cezasını versin.”

Yanlarından ayrılıp yine daha önce gittiğim başka bir eve gidiyorum. Pencerelerine Türk Bayrağı asılmış. Bu evde oturan kişi Asım Abu Abdo. İdlib Muarra bölgesinden. Yetişkin iki oğlu, gelinleri ve torunlarıyla birlikte dört odalı ve bahçeli bir evde yaşıyor. Oğulları çalışıyor. Anlatmaya başlıyor;

“Emekli maaşımı almak için İdlib’e gidemiyorum. Birisine vekalet verdim. Benim yerime maaşımı alıyor ve bana getiriyor. Ama her seferinde maaşımdan 2000 Suriye Lirası veriyorum ona. Zaten paramızın değeri kalmadı. Ev kirasına bile yetmiyor. Ama iyi kötü ihtiyaçlarımızı gideriyor.”

Neden Türk bayrağı astıklarını soruyorum.

“Etrafımızdaki Türkler asınca bizde asmak istedik. Bayrağı da onlardan istedik. Bizi kırmadılar, bayrak verdiler. Türkiye bizim ikinci vatanımız. Neden asmayalım? Canımızı, namusumuzu koruyan devletin bayrağı bizim de bayrağımız. Sizlerle aramızda tuz, ekmek oldu. Sizlerle dertleştik, sırlarımızı paylaştık. Siz bizlere göre çok iyisiniz. Aynı şey sizin başınıza gelseydi, biz sizlere bizim burada gördüğümüz ilgiyi, sevgiyi göstermezdik. Allah kimenin başına vermesin bu acıyı. Biz daha önce Iraklılara zulüm ettik. Müslüman Arap Iraklılara bu kadar ilgi göstermedik. Kapılarımızı sizin gibi açmadık. Sizler bizden çok daha iyi insanlarsınız. Reyhanlı’da acı büyük. His-

lerinizi anlıyorum. Bizlere tepki gösterenlere saygı duyuyorum. Ancak bizim bir günahımız yok. Esas sorun bizi Reyhanlı’dan kovdurmak, bizi Türklere hedef göstermek. Bir süre için bunu başardılar. Ancak sizler merhamet sahibi, akıllı başında, sabırlı, olgun insanlarsınız. Reyhanlıların çoğu tahriklere kapılmadı. Kapılanları ise normal karşılıyoruz. Tekrar söylüyorum, aynı durum bizim ülkemizde olsaydı sonuçlar bambaşka olurdu. Başbakan bize moral verdi, güven verdi. Hayat tekrar normale döndü. Bizler tekrar ekmeğimizi kazanmak için sokaklara çıkıp, işimize gideceğiz. Küfür, hakaret eden olursa da hoş karşılayacağız. Kaderimiz bu”.

27 Mayıs 2013. 11 Mayıs’ta meydana gelen patlamada ağır yaralı olarak Adana’ya kaldırılan Berber Mustafa Kuday’ın ölüm haberi geldi. Resmi kayıtlara göre 53. şehidimiz. Şarapnel parçası beline vurmuş, iç organları parçalanmıştı. Tüm müdahalelere rağmen kurtarılamamış. Allah rahmet eylesin. Ölüm haberi sabah geldi. Cenazesi otopsi sonrasında gelecek. Bu haber üzerine Reyhanlı ye-

niden yasa büründü. Kalabalıkta bir Suriyeli ile sohbet ediyoruz. Haşim Abu Süleyman İdlib’li. “Acınızı paylaşıyoruz” diyerek başlıyor söze. “Şuan etrafta çok fazla Suriyeli var. Ama bu habere rağmen kimse bize tepki göstermiyor” diye devam ediyor.

“İdlib’te çok insan öldü. Ama biz onları böyle gömemedik. Taziye çadırı kuramadık. Belediye gelip bize hizmet vermedi. Korku içinde birkaç kişi mezarlığa götürürdük cenazeleri. Kalabalık oldu mu uçakla hemen vurulurduk. İdlib’te sadece sağ insanlar değil ölümler bile defalarca bombalandı. Uzaktan gelen toplar bazen mezarlıkları vuruyordu. İnsanların kemikleri etrafa savruluyordu.”

Kalabalıktaki başka bir Suriyeli ile konuşuyorum. İdlib’in Binnec bölgesinden gelmiş. “Daha dün beldemiz uçaklarla bombalanmış, onlarca kişi ölmüş” diye başlıyor söze.

“Sizde şehitlerinize devlet tören yapıyor. Aileleri ziyaret ediliyor. Maddi yardım sağlanıyor. Belediye her türlü hizmeti veriyor. İnandır mısın böyle bir ortamda ölmek bile bizim için büyük bir nimet. Zira bizim cesetlerimiz bir leş gibi ortada kalıyor. Bazen yıkıntılar arasındaki cesetler günler sonra bulunuyor. Bazıları kokuktan sonra fark ediliyor. Acınızı paylaşıyorum. Gün gelecek herkes ölecek. Ama Allah’a yalvarıyorum, kimse Suriyeliler gibi ölmesin.”

Emekli imam Abdulkadir el Casim patlamalar sonrası mahalleden gelen baskı sebebiyle Suriye’ye dönme kararı almış.

ORSAM: Biraz kendinizden bahseder misiniz?

Abdulkadir el Casim abu Zeki: 7 Çocuk babasıyım. Suriye’nin Halep ili Hamdaniye semtindenim. İmamım. Suriye’de ki iç savaş öncesi bir kaza sonucu sakat kaldım. İmamlıktan emekli oldum ve 18 bin lira maaşım

var. Eskiden 18 bin lira 600 TL yapardı. Şimdi ise 250 TL civarında yapıyor. Bu para benim Reyhanlı’da ki ev kirama yetmiyor. Ben zaten sakatım, eşim ve çocuklarım iş bulduklarında tarlaya gidiyorlardı iyi kötü bir ekmek yiyorduk.

ORSAM: Türkiye’de yaşadıklarınızı ve sizi Suriye’ye dönme kararı aldırان sebepler nelerdir, anlatır mısınız?

Abdulkadir el Casim abu Zeki: Reyhanlı’da kargaşa başlayınca ev sahibim de beni evden kovmaya, baskı yapmaya başladı. Hâlbuki ben 6 aylık peşin ev kirası ödemişim daha 40 günüm var. Ancak o kovuyor, üstelik artan paramı da vermiyor. Eşim çocuklarım işe gidemiyor, mahallede bir baskı var. Halep’te evim var ama evimin bulunduğu bölgede çatışmalar devam ediyor, ancak Halep’e bağlı El Bab bölgesinin rahat olduğunu duydum oraya gideceğim.

** Bu söyleşi, 17 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay’ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Abud el Seyyid Musa “Eşim ve çocuklarım evde hapis hayatı yaşıyorlar. Ama buradaki hapis, Suriye’deki ölümden iyidir” diyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye’de iç savaş öncesi hayatınızı ve Türkiye’deki hayatınızı anlatır mısınız?

Abud el Seyyid Musa: Suriye İdlib’e bağlı Binnec ilçesindenim. Su ve kanalizasyon işlerinde çalışıyorum. 42 yaşında, 5 çocuk babasıyım. Kaçıp geldiğim bölge hala bombalanmakta. 45.000 nüfusluk bir ilçede şu an 500 kişi bulamazsınız. Ben ise Reyhanlı’da kendime bir düzen kurmuştum. Her yer harabeye dönmüş. Orada Sünniler düşman olarak görülüyor. Kaçıp, Reyhanlı’ya geldik.

ORSAM: Sizi Suriye'ye dönme kararı aldırان sebepler nelerdir, anlatır mısınız?

Abud el Seyyid Musa: Burada da patlamadan sonra bizi düşman gözüyle görmeye başladılar. Ben çalışıyordum. Ucuza bir ev bulmuştum. İyi kötü geçiniyordum. Şimdi ise kimse bana iş vermiyor. Daha önce birlikte çalıştığım ustalar artık beni yanlarına almıyor. Birisi bana “Seni İstanbul'a götürüyem” dedi. Sana yardımcı olurum, iş bulurum diyor. Sanırım onunla birlikte İstanbul'a gideceğim. Eşim ve çocuklarım evde hapis hayatı yaşıyorlar. Ama buradaki hapis, Suriye'deki ölümden iyidir. Ben razıyım.

** Bu söyleşi, 17 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Ahmed Yunus abu Talal patlama öncesi o bölgedeymiş, bir arkadaşın davet etmesi üzerine oradan ayrılınca ölümden kurtulmuş.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de iç savaş öncesi hayatınızı ve Türkiye'deki hayatınızı anlatır mısınız?

Ahmed Yunus abu Talal: Ben Suriye İdlib'e bağlı Carcanez bölgesindenim. Orada bombardımandan, ölümden kıl payı kurtuldum. Reyhanlı'da da kıl payı kurtuldum, demek ki daha ecelim gelmemiş. Köyümüzü bombaladıklarında evimde idim, eşim ve çocuklarımla birlikte oturuyorduk. Önce tanklar, toplar vurdu köyü, sonrada uçaklar tamamladı. Hiç çıkamadım evimden. Uzun bir müddet sonra evden çıktığımda çok sayıda evin yıkıldığını, insanların öldüğünü gördüm, etrafımda komşularımdan yaklaşık 10 ev yerle bir olmuş, içinde kim varsa yok olmuştu. Mucize eseri kurtulduk.

ORSAM: Patlamanın olduğu sırada neredeydiniz? Neler yaşadınız?

Ahmed Yunus abu Talal: Reyhanlı'da patlamanın olduğu belediyenin önündeki bankta oturuyordum, yanımda da birkaç Suriyeli ve bir Reyhanlılı vardı, bizi evine çay içmeye davet etti, öyle namazına yakın bir saate yani 12.30 civarında evine çay içmeye gittik. Saat 12.40 da ezan okundu. Hep birlikte namaz kıldıktan sonra çayımız geldi. Çay içiyor, sohbet ediyorduk ve yaklaşık 13.30 da patlama oldu. Eğer bu arkadaş bizi çaya davet etmeseydi patlamanın olduğu yerde infilak ettirilen araç ile aramızda 50 metre gibi bir mesafe vardı. Bu bir mucize kurtuluştur.

** Bu söyleşi, 17 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Yaşlı anne, babası ile birlikte yaşayan Büşra Hamden geri dönmeyi düşündüklerini ama nereye gideceklerini bilmediklerini söylüyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de iç savaş öncesi hayatınızı ve Türkiye'deki hayatınızı anlatır mısınız?

Büşra Hamden: Suriye Halep ili, El Hullokk semtindenim. Babam ve annemle birlikte yaşıyorum. Reyhanlı'ya altı ay önce geldik. Maddi sıkıntımız yok. Bölgemiz bombalandı, evimiz yıkıldı. Çevremizdeki insanların bazıları öldü bazıları ise göç etti. Biz üç yakın aile Reyhanlı'ya birlikte geldik. Başlarda normal bir yaşamımız vardı. Artık huzurumuz kalmadı.

ORSAM: Patlamalardan sonra neler yaşadınız?

Büşra Hamden: Reyhanlı'daki patlamayı duyunca saatlerce ağladık, lanet yağdırdık, beddua ettik. Bizim evimizi yıkan, yüreğimizi yakanlar şimdi de size musallat oldular. Duymak istediğimiz tek ölüm haberi onların ölüm haberi.

Oturduğumuz sokakta beni ve yaşlı anne, babamı tanıyorlar. Bize yakın yerlerde oturan birkaç Suriyeli daha var. Eylem yapacak, olay çıkaracak, insanlara rahatsızlık verecek bir durumumuz yok. Bu insanların çoğu kadın, çocuk ve yaşlı. Genç erkekler ya hala Suriye'de ya da nerede olduklarını kimse bilmiyor.

Üç gün boyunca kapı pencere açamadık. Kimsede kapımızı çalmadı. Reyhanlı gibi bir yerde bile kuru ekmeğe talim ettik. Sonunda kapımızı açıp dışarı çıktık. Çevreden bir tepki gelmedi. Kimse kimseye aldırış etmedi. Markete, çarşıya gidip evin ihtiyaçlarını aldık. Sonra yine eve kapandık. Evimizde televizyon izleyerek, Kuran okuyarak vakit geçiriyoruz. Geri dönmek aklımıza geliyor. Ama nereye, nasıl döneceğimizi bilmiyoruz.

** Bu söyleşi, 17 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Gamra Kasım “Reyhanlı'da yaşanan olaya çok üzüldük. Acınızı anlayabiliyoruz çünkü biz de büyük acılar gördük” diyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de iç savaş öncesi hayatınızı ve Türkiye'deki hayatınızı anlatır mısınız?

Gamra Kasım: Suriye'nin İdlib'e bağlı el Ku-seyr bölgesindenim. 65 yaşındayım. Eşim ise 71 yaşında. 35 yaşında bir kızımız var. Diğer çocuklarımızın nerede olduğunu bilmiyoruz. İç savaşın ilk günlerinde köyümüzden ayrıl-

dık. Önce İdlib'e bağlı olan Dene İlçesi'ne oradan da Akrobat köyüne geldik. Aylarca branda ve naylondan yapılmış bir çadırda kaldık. Bazen su dahi bulamadık. Bazen ekmeğimiz olmadı. Hudut bölgesine gelince yardım almaya başladık. Gıda, battaniye hatta soba bile verdiler bize. Etrafımızdaki insanlarda açtı, sefil-di. Çocuklar hastaydı. Bunların hepsine şahit olduk. İnsanlar bahçelerde su birikmesi için çukurlar kazmıştı. Buralarda biriken sularla yıkıyor, abdest alıyorduk. Hatta bazen bu suları içmek zorunda kalıyorduk. Ne bizde ne de diğer insanlarda belli başlı gıdalar haricinde bir şey yoktu. Huduttan geçip Reyhanlı'ya geldik. Kızım çalışıp bize bakıyor. Kimi insanlar bize yardım ediyor. Kenar mahallede bir evde yaşıyoruz. Artık bir düzenimiz var.

ORSAM: Reyhanlı'daki saldırı sonrası ne düşündünüz?

Gamra Kasım: Reyhanlı'da yaşanan olaya çok üzüldük. Acınızı anlayabiliyoruz çünkü biz de büyük acılar gördük. Eğer devlet bizi zorla göndermezse Reyhanlı'dan ayrılmayı düşünüyoruz.

** Bu söyleşi, 17 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Bir lokantada çalışan Halil Akram el Bas-ravi Reyhanlı'da meydana gelen patlamalar sonrası işsiz kalmış.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de iç savaş öncesi hayatınızı ve Türkiye'deki hayatınızı anlatır mısınız?

Halil Akram el Basravi: Suriye Hama Cebel-şeyh bölgesindenim. Ocak 2013'te Türkiye'ye geldik. Çocuklarımdan birisi yaralıydı. Uzun süre tedavi gördükten sonra ayağı aksayarak

bile olsa yürümeye başladı. Diğer çocuklarım da Reyhanlı'da Suriyeliler için açılan okullara gidiyor. Burada kendimize bir düzen kurduk. Reyhanlılı biriyle ortak lokanta açtık. Elime günde ortalama 50 TL geçiyordu. Ev kiram 400 TL idi. Rahat geçiniyorduk. Ancak Reyhanlı'da meydana gelen olay düzenimizi bozdu. İş bırakmak zorunda kaldım.

ORSAM: Patlamalardan sonra ne yaşadınız, ne düşünüyorsunuz?

Halil Akram el Basravi: Kimse bana şiddet göstermedi, hakaret etmedi. Ama bir sıkıntı var. Suriyelilere karşı bir alerji var. Ortağım da benimle artık çalışamayacağını söyledi. Zaten malzemenin çoğu onundu. Ben işçilik yapıyordum. Şimdi işsizim. Mecbur kalmadıkça dışarı çıkamıyorum. Bizler sıkıntıdan, acıdan, bombadan kaçıp geldik. Ama kaçtığımız olayları Reyhanlı'da da yaşadık. Böyle devam ederse mecburen Suriye'ye geri döneceğim.

** Bu söyleşi, 17 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Halep Belediyesi'nde şoförlük yapan Hamid Hac Mustafa abu Rıda, Halep'in birkaç semt hariç tamamen bitmiş bir şehir olduğunu söylüyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de iç savaş öncesi hayatınızı ve Türkiye'deki hayatınızı anlatır mısınız?

Hamid Hac Mustafa abu Rıda: Suriye Halep İli, El Kellese semtindenim. 43 yaşındayım. 2 çocuk babasıyım. Halep Belediyesi'nde İmar Müdürlüğü'nde şoförlük yapıyordum. Suriye'de iç savaşta en son harekete geçen il Halep oldu. Ama en fazla yıkıma uğrayan ve şehit veren de Halep'ti.

Küçük yerleşim yerlerindeki her ölüm hemen belli oluyor. Ancak Halep 5 milyon nüfuslu bir şehir. Dağlık bir imar yapısı var. Evlerin %80'i eski yapı. İmarsız-ruhsatsız ev dolu. Bu düzensizlikte ölü sayısı belli değil. Ölülerin sayılması mümkün değil. Ancak ben size gezdiğim gördüğüm Halep'i anlatmaya kalksam rahatlıkla 100 binin üzerinde insanın enkaz altında kaldığını söyleyebilirim. Susuzluk ve hastalık nedeniyle ölenler var. Hırsızlık yaparken vurulanlar. Birbirine düşman ailelerin birbirlerini vurduğu aşiret bölgeleri var.

Fıçı bombasından, misket bombasına, tank-top atışlarına kadar her türlü silahla vuruldu Halep. Şu an Halep'te 2 milyon insan bula-mazsınız. Suriye'nin dört bir yanına göç eden de var, dünyanın dört bir yanına göç edende. Belediye çalışanlarının bazılarının maaşı kesildi. Bazıları da göç etmesine rağmen aydan aya gelip maaşlarını alıyorlar. Böyle bir düzen var Halep'te.

El Kellese, Cebiriye, Hullok, Bistanbaşa, Hamdaniye, El Meydan, Furuza, Firdovs, Sakkariye bölgeleri en fazla bombalanan bölgeler. Bu bombardıman nedeniyle evler yıkıldı, cadde-ler ve sokaklar kapandı. Bu nedenle insanlar dışarıya çıkamıyor. Bu insanların sağ olup olmadıkları bile belli değil. Çünkü ne telefon ne de ulaşım var. Halep artık birkaç semt hariç tamamen bitmiş durumda.

** Bu söyleşi, 17 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

İnşaat mühendisi İhsan el Delle abu Raci Suriye'ye geri dönemeyeceği için Türkiye'de başka bir şehre gitmeyi düşünüyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de iç savaş öncesi hayatınızı ve Türkiye'deki hayatınızı anlatır mısınız?

İhsan el Delle abu Raci: Suriye Halep İli Yeni Halep bölgesindenim. İnşaat mühendisiyim. 47 yaşında, 3 çocuk babasıyım.

Halep'te bir inşaat firmasında çalışıyordum. Yeni Halep bölgesinde ve Şam yolu güzergahında yeni konutlar ve iş merkezleri yapacaktık. İş başladıktan bir hafta sonra bölgemize Ceyş El Hur ve Ceyş El Nasra girmeye başladı. Yeni Halep bölgesinde oturanlar genellikle işadamları, mali durumu iyi olan aileler, emekliler ve Halep'te yaşayan sanatçılardır. Adı üstünde yeni bir Halep oluşturuluyordu, Halep'in güney batısında. Ama bölgemize gelen muhalifler nedeniyle bombalanmaya başladık. O güzelim binalar, iş hanları yıkılmaya başladı. Yollar kesildi, barikatlar kuruldu. Eski Halep'ten beter hale geldi. İnsanlık dramı başladı. Bölgemizdeki insanların kimi Lazkiye bölgesine kimi Tartus bölgesine gitti. Benim gibi birkaç ailede Hatay-Reyhanlı'yı tercih etti. Burada huzur ve sükunet içinde yaşıyoruz.

ORSAM: Patlamalardan sonra neler yaşadınız?

İhsan el Delle abu Raci: Reyhanlı'da meydana gelen olay Reyhanlı halkını ne kadar üzdüyse bizi de o kadar üzmüştür. Bu katliamın yaşanmasındaki bir sebep bizim Türkiye'ye gelmemizdir, bunu biliyoruz. Ancak bunu bizler, bombalardan, zulümden kaçan insanlar yapmadı. Bize kucak açmanızı istemeyen Suriyeliler yaptı. Bunu Reyhanlı halkına anlatmak lazım.

Beş gün boyunca evimden çıkmadım. Çocuklara alışveriş yaptırdım. Komşularım bile hal hatır sormadı. Daha önce beraber oturduğumuz, sohbet ettiğimiz insanlar belki çevrelerinin etkisiyle belki de kendi istekleriyle "Ne ihtiyacınız var?" demediler. Benim ve benim gibi insanların o zulüm içine geri dönmesi mümkün değil. Bir müddet daha bekleyeceğim. Olmazsa Mersin veya Bursa'ya gideceğim. Bazı arkadaşların o şehirlerde yaşıyor. Siz bu acıyı bir gün yaşadınız, biz her gün yaşıyoruz. Bu bombaları, ölüleri her gün gördük. Ölülerimizi gömmedik bile. Size devlet sahip çıkıyor, bizi ise devlet bombalıyor. Aramızda bu fark var.

** Bu söyleşi, 17 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Muhammet Halid Talavi “Suriye’ye dönmek ölümü kabullenmek demektir. Benim bölgemde hala çatışmalar var” diyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye’de iç savaş öncesi hayatınızı ve Türkiye’deki hayatınızı anlatır mısınız?

Muhammet Halid Talavi: Suriye’nin Hama ili El Rifa Cebel Şeyh bölgesindenim. 3 çocuk babasıyım. Reyhanlı da 5 ay geçirdim. Tam kışın ortasında geldim Hama bölgesinden. Bin bir güçlük, zorluk çektim. Saye’de ne evim kaldı ne de bir malım, hepsi talan edildi. Reyhanlı da kiraladığım eve ayda 400 lira veriyorum, ben ve oğlum Musa birlikte çalışıyor iyi kötü geçiniyorduk. Reyhanlı’da bu karışıklık çıktı, huzurumuz bozuldu.

ORSAM: Patlamalardan sonra neler yaşadınız?

Muhammet Halid Talavi: Biz Esad’ın şerhinden, zulmünden kaçtık. Ama bizi suçlu gözüyle görmeye başladı Reyhanlı’daki bazı insanlar ya da biz böyle hissediyoruz. Korku içinde eve kapanmışız, sabahın erken saatlerinde karanlıkta işe gidiyoruz ve gece yine akşamdan sonra güneş batınca geliyoruz. Evimizin kira müddeti bitti, ev sahibi geldi kiracılık devam edecekse 3 aylık peşin istedi ben kirayı verdim ve şunu söyledim. Bizlere cezaevi hayatı yaşıtıyorsunuz, cezaevinde yaşayan kira verir mi? Maalesef Reyhanlı’da hem kira veriyor hem de cezaevi hayatı yaşıyoruz.

Ben direneceğim çünkü Suriye’ye dönmek ölümü kabullenmek demektir. Benim bölgemde hala çatışmalar var, çatışma olmasa

bile evim yok. Orada iş yok, hiçbir gelir elde edemem. Başka bölgelere gitsem yine kira ödeyeceğim. Ölürsem Türkiye’de Reyhanlı’da öleyim ancak devlet beni zorla çıkarırsa ona bir şey diyemem.

** Bu söyleşi, 17 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Mustafa İzzo patlamalar sonrası, çevrelerindeki insanların tavırlarının değişmesi sebebiyle Suriye’ye dönmeye kararı vermiş.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye’de iç savaş öncesi hayatınızı ve Türkiye’deki hayatınızı anlatır mısınız?

Mustafa İzzo: Suriye’nin İdlib İli’ne bağlı Harim ilçesindenim. 6 çocuk babasıyım. Harim de bombardımandan nasibini almış bir ilçe üstelik oradan gelen haberlere göre içme suyu yetersizliğinden dere suyu içiyor insanlar, sağlıksız, mikrop dolu su ve onlarca çocuk bu sudan zehirleniyor, hayvanlar telef oluyor.

ORSAM: Reyhanlı’daki saldırı sonrası ne düşündünüz?

Mustafa İzzo: Reyhanlı beni korkuttu. Çevremizdeki insanlar sırt çevirdi, tavırları değişti. Kimse bana vurmadı ama kimse de yardımcı olmuyor. Mahalle bakkalı bile tedirginlik içinde, bana erzak satmıyor. “Hani gelmezsen daha iyi olur.” diyecek ama onu demiyor. Günahsız insanlar da günahkârlar gibi muamele görmeye başladı. Tel örgüleri aşma imkânı olsa az bir zaman zarfında evime dönebilirim. Ancak ev eşyalarım var. Dönmek için mecburen bir araca ihtiyacım olaca. Reyhanlı’dan göçü ben tercih ettim.

** Bu söyleşi, 17 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Nayyale el Fede “Eskiden bize iş veren insanlar artık vermiyor. Reyhanlı'daki herkes Suriyelilerden şüphe etmeye başladı” diyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de iç savaş sırasında yaşadıklarınızı anlatır mısınız?

Nayyale el Fede: Suriye'nin Hama ili Keferşeyh bölgesindenim. 53 yaşında, 4 çocuk annesiyim. Eşim ise 57 yaşında, inşaat ustası. Suriye'de üstümüze günlerce bomba yağdı, füze düştü. Üzüm salkımı gibi saçıldı bombalar. Tanklar girdi sokaklarımıza. Silahlı askerler girdi köyümüze. 140 kişinin feci şekilde öldüğü bir bölgeden geldik. Hizbullah, Nizam Ordusu'na yardımcı oluyor. Evlere girip insanları boğazlayarak öldürüyorlar. Kendi din adamları bir fetva vermiş. Müslüman boğazlayıp öldüren cennete gider demiş. Onlarda acıma duygularını bırakıp insanları boğazlama yarışına girmişler. İnsanlık dışı bir vahşet.

ORSAM: Reyhanlı'daki saldırı sonrası neler yaşadınız?

Nayyale el Fede: Reyhanlı'ya geldiğimizde huzuru ve rahatı bulmuştuk. Sonra burada da bombalar patladı. Yine ölümler gördük. Yaşanılanlar çok acı. Ama biz daha büyük acılardan kaçıp geldik. Benim sadece tek oğlum yanımda. Diğer çocuklarım nerede bilmiyorum. Aileler birbirlerini kaybetmiş durumda.

Tam on gündür eve hapsolmuş durumdayız. Eşim çalışmıyor, bir kazancımız yok. Korku ve endişe içindeyiz. Eskiden bize iş veren insanlar artık vermiyor. Reyhanlı'daki herkes Suriyelilerden şüphe etmeye başladı. Burada kalmak açlık ve sefalet demek; Suriye'ye dönmek bomba, füze demek.

** Bu söyleşi, 22 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Dul Semra Gazel iki kızıyla iç savaşta köyünden kaçıp Türkiye'ye gelmiş. Reyhanlı'da hiçbir geliri olmadı için dlenmek zorunda kalmış.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de iç savaş öncesi hayatınızı ve Türkiye'deki hayatınızı anlatır mısınız?

Semra Gazel: Suriye Hama ili El Bağ bölgesinden 50 yaşında iki çocuk annesiyim ve dulum. Suriye'deyken köyde yaşıyorduk. 8 koyun 8 keçimiz vardı. Eşim çoktan öldü. Ben ve iki kızım birlikte fakir ama huzurlu bir hayat yaşıyorduk.

İç savaşla birlikte kendimizi bombalar arasında bulduk. Köyden birkaç kişi ile birlikte önce, İdlib bölgesine sonra da Türkiye hudut bölgesine yani Reyhanlı'ya geldik. Yaklaşık beş aydır buradayız. Ev kirası 200 lira, elektrik, su 50 lira, tüp gaz ve yemek içinde en az 300 lira. Ortalama ayda 600 lira. Bu rakam Suriye'de yaklaşık 40.000 lira ve iki memur maaşına eşittir.

10 Mayıs 2013 tarihinde Belediye yanındaki Atike Camii bahçesinde cuma namazından sonra rastladım Semra Gazel'e. Ağlıyor ve yalvararak dilencilik yapıyordu. Cemaatin bir kısmı sadakasını verdi. Herkes dağıldıktan sonra ben de sadakamı verdim ve sordum. Hayat hikayesini anlattıktan sonra dilencilikten kaç lira kazandığını sordum. Saydı 26,5 lira. Başka yerde dilenip dilenmediğini sordum. Her akşam Büyük Cami'de dilendiğini söyledi. Reyhanlı'da 11 Mayıs'ta patlama oldu ve 17 Mayıs'ta aynı camide Semra Gazel'i gördüm. Bu cuma 7,5 lira kazandığını, buna patlama-

nın sebep olduğunu söyledi. Ben de 2,5 lira vererek yanından ayrıldım. 24 Mayıs Cuma günü, cami avlusunda Semra Gazel yoktu.

** Bu söyleşi, 10 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Giyim mağazası sahibi Vasfi Mahmud el Dehham, patlamadan sonra sahip çıkan insanlar olduğunu ama çok kişinin de suçlu gibi görmeye başladığını söylüyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de iç savaş öncesi hayatınızı ve Türkiye'deki hayatınızı anlatır mısınız?

Vasfi Mahmud el Dehham: Suriye Halep El Safa mahallesindenim. 53 yaşında, 5 çocuk babasıyım. Giyim mağazası sahibiyim. Halep'e bomba yağarken bombalardan biri de bize vurdu. Eşimi, evimi ve işimi kaybettim. Malımın bir kısmı yandı, bir kısmı enkaz altında kaldı, bir kısmı ise çalındı. Hiçbir iş makinesini, hiçbir giysiyi kurtaramadım. Bir evli kızım var. Diğer çocuklarım benimle birlikte yaşıyor.

Yılların birikimi yok olup gitmişti. Reyhanlı'ya geldiğimde elimde 250 bin Suriye liram vardı. Bir de 200 bin Suriye lirası değerinde arabam. Ev kirası, elektrik, su faturaları, yeme-içme harcamaları... Aile kalabalık... Kimse çalışmıyor. Durum böyle olunca şu an elimde 10 bin Suriye liram kaldı. Bu bizi ancak 4 ay idare eder. Çocuklarım tarla görmemiş, ırgatlık yapmamış. Burada hiçbir iş yapamıyorlar. Ben de hiç başkalarının yanında çalışmadım. En sonunda arabamı sattım. Bir Suriyeli aldı, 1500 dolara.

ORSAM: Patlamanın olduğu sırada neredeydiniz? Neler yaşadınız?

Vasfi Mahmud el Dehham: Reyhanlı'daki patlama esnasında evimde idim. Komşulardan öğrendim her şeyi. Biz Reyhanlı'daki herkes Arapça bildiği ve akrabalık bağlarımız olduğu için en çok burada oturmayı tercih ettik. Bu patlama aramızı bozmak ve bizleri hedef göstermek için yapıldı. Bize patlamadan sonra sahip çıkan insanlar oldu. Ama birçoğu bizi suçlu gibi görmeye başladı. Her gün bombalanan bir ülkeye kim dayanabilir? Şehrin içindeki çatışmalar, havadan gelen bombalar bir yana asıl susuzluk, açlık, pislik, korku var. Buradan bizi kovmadıkları sürece geri dönmeyeceğiz.

** Bu söyleşi, 22 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Seyyar satıcılık yapan Vecih el Abbas abu Mustafa "İşsiz, kazançsız ne kadar dayanabiliriz? Ev kirası geldiği zaman çekip gideceğim" diyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de iç savaş öncesi hayatınızı ve Türkiye'deki hayatınızı anlatır mısınız?

Vecih el Abbas abu Mustafa: Suriye İdlib'e bağlı Nerab bölgesindenim. 7 aydır Reyhanlı'dayım. Belediyeye yakın bir yerde seyyar satıcılık yapıyorum. Suriye'den çay, zahter, sigara, kahve getirir el arabasında satarım. Çocuklarımda aynı işi Reyhanlı'nın değişik cadde ve sokaklarında yapıyor.

ORSAM: Reyhanlı'daki saldırı sonrası ne düşündünüz?

Vecih el Abbas abu Mustafa: Patlamanın olduğu gün hava bulutluydu, zaten patlamadan bir hafta öncede Suriyeliler aleyhine yürüyüş olmuştu. Reyhanlı da bazı insanlar bizi iste-

miyordu, bende işe çıkmaz oldum, sadece çocukları mahalle aralarına gönderiyordum. İşe gitmediğim, gitmeye korktuğum gün patlama oldu ve mucize eseri kurtuldum. Artık hiçbir şey satmıyorum eve kapandık burada. İşsiz, kazançsız ne kadar dayanabiliriz? Ev kirası geldiği zaman çekip gideceğim. Köyümüzde ağaçlar altına bir çadır kurarım, ölüm her yerde vardır.

Umutlanmıştık, sevinmiştik Reyhanlı'yı Türkiye de güven içinde olduğumuzu hissediyorduk. Ancak bu patlama bizleri kokuttu. Biz can ve namus güvenliğimiz için geldik, hiç kimseye zarar vermedik ama bizleri düşman gözüyle gören insanlarla karşılaştık. Daha fazla dayanma imkanı yok. Artık geri dönüş başlayacak.

** Bu söyleşi, 22 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Evli kızımın yanında kalan Zekiye Rafet el Buhi emekli dul maaşı ile ancak katkıda bulunabildiğini söylüyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de iç savaş öncesi hayatınızı ve Türkiye'deki hayatınızı anlatır mısınız?

Zekiye Rafet el Buhi: Suriye Halep'ten el Maşarka semtindenim. Eşim yıllar önce vefat etti. 3 oğlan, 2 kız çocuk annesiyim. Çocuklarım Hama'da, Şam'da ya da yurtdışında yaşıyor. Ben evli kızımın yanında kalıyordum. İç savaş çıkınca damadım, kızım ve torunlarımla birlikte Reyhanlı'ya geldik.

Görevine gitmediği için damadımın maaşı kesildi. Eğer bulursa alışıktı olmadığı tarım işlerinde çalışıyor. Benim emekli maaşım var. Aylık 18.000 Suriye lirası (Türk parası olarak yaklaşık 220 TL) veriyorlar. Bu para Türkiye'de ev kiramızın yarısını ancak karşılıyor. Ama en azından damadıma bir katkı oluyor.

ORSAM: Reyhanlı'daki saldırı sonrası ne düşündünüz? Neler yaşadınız?

Zekiye Rafet el Buhi: Reyhanlı'daki patlamadan en fazla etkilenen dar gelirli, yoksul, mesleği olmayan Suriyeliler oldu. Bizde o ailelerden birisiyiz. Ara sıra gıda ve yardım kuruluş-

larından destek alıyoruz. Reyhanlı'daki bazı insanlar bize iyi davranıyor bazılarıyla surat asıyor. Sanki bu patlamayı bizler istedik. Biz şehitler verdik, acılar çektik. Ölümün ne olduğunu biliriz. Şu an insanların hissettiklerini anlıyorum. Ama bizim Türkiye'ye sığınmaktan başka çaremiz yoktu. Geriye dönmek tam anlamıyla ölmek demek. Reyhanlı'da hayat normale dönerse kalmaya devam edeceğiz; eğer dönmezse Suriye'ye gideceğiz. Başka bir seçeneğimiz yok.

** Bu söyleşi, 22 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Çiftçi Hattab el Casim abu İbrahim “Reyhanlı'da kalma ümidim kalmadı, iyi ki ailemi getirmemişim. Kendi memleketime gideceğim” diyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de iç savaş öncesi hayatınızı ve Türkiye'deki hayatınızı anlatır mısınız?

Hattab el Casim abu İbrahim: Suriye'de Halep'e bağlı El Etarib bölgesinden 46 yaşında, çiftçi, 4 çocuk babasıyım. Kendime ait 30, bölgemizden göç edenlerden de 40 olmak üzere 70 dönümlük araziye arpa ekmiş bulunmaktayım. Köylüler geçen yıl mahsullerini tarladan alamadılar. Bölgemizde hayvancılık çok yapılmakta ben de tüm araziye arpa ektim ama yorgunluğum yanıma kar kaldı. Tam mahsulü biçmeye hazırlanıyordum füze geldi ve o bölgedeki arazileri yaktı. Mahsulde gitti.

Köyde babadan kalma eski bir evim var, bir de eski model traktörle, motosikletim var. Mahsul yanınca kendilerinden arazi kiraladığım insanlara paralarını ödemek zorunda olduğumdan traktörümü ve motosikletimi sattım kira bedellerini ödedim. Bana da 14 000 Suriye lirası kaldı. Bu da 100 dolar ediyor.

Aylarca Hudut Bölgesine yakın olan Tüel Köyü'ne 3-4 km mesafede ağaçlık bir bölgede kaldım. Her gün köye gidip ekmeğimi ve ihtiyaç olunca da çay, şeker ve sebze alırdım. Orada şu anda bir bağ ekmek (8 ekmecli) 25 lira, sebzelerinse kilosu 25-50 lira arasında değişiyor. Çevrede iş yok, su sıkıntısı, iklim şartları beni ve çocuklarımı perişan ediyor. Tek başıma Türkiye'ye geldim. Geleli iki hafta oldu, ev arıyorum, iş arıyorum ama bulamadım.

ORSAM: Reyhanlı'daki saldırı sonrası ne düşündünüz?

Hattab el Casim abu İbrahim: Reyhanlı'daki olayları da duyunca, Reyhanlı'da kalma ümidim kalmadı, iyi ki ailemi getirmemişim. Kendi memleketime gideceğim, kaderimde ne varsa o olur.

** Bu söyleşi, 22 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Çiftçi Tahir Ali Abbadabi abu Salah ekonomik şartlar yüzünden birçok kişinin Reyhanlı'ya göç etti ama burada da hayatın artık zorlaştığını söylüyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de iç savaş öncesi hayatınızı ve Türkiye'deki hayatınızı anlatır mısınız?

Tahir Ali Abbadabi abu Salah: Suriye İdilb'e bağlı Muarritel Numan bölgesinden çiftçiyim. Traktörüm, biçerdöverim var. Yetişkin iki oğlumla birlikte çiftçilik yapmaktayım. Yıllardan beri biçerdöverde çalışırım. Bölgemiz bereketli topraklarla dolu, buğday, arpa, mercimek, nohut ekilir. Köylüler geçen yıl ekinlerin çoğunu biçemedi, arazilerde mahsuller

yandı. Askeri bölgelere yakın havaalanlarına yakın yerlere gitme imkanı yok. İş için veya mal için kimse canını feda edemez. Geçen yıl rüşvet verilmek suretiyle bazı arazilerden mahsul alındı, bu yıl o da mümkün olmadı. Birçok arazi zaten ekilememiş, sulama, ilaçlama, çapa vb. hiçbir iş doğru dürüst yapılmadı bu nedenle de arazilerde verim düştü.

Can güvenliği bir yana, çiftçiye mazot lazım, benzin lazım, lastik lazım, yağ lazım, nakliye aracı lazım. Hiçbiri yok. Suriye'nin İdlib bölgesindeki çiftçiler bitmiş durumda, ekonomileri sıfırlandı. Benim gibi birçok kişi Reyhanlı'ya göç etti ama burada da hayat kalmadı. Korku, şiddet ve terör var.

** Bu söyleşi, 22 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Raşa el Hasan el Asasiy “Reyhanlı'daki bu patlama bizi bir kez daha acılara ve korkulara sürükledi” diyor.

ORSAM: Size Türkiye'ye gelme kararı veren olay neydi? Türkiye'deki hayatınızı anlatır mısınız?

Raşa el Hasan el Asasiy: Suriye Halep'ten oğlumun hayatını kurtarmak için, oğlum Enes ile birlikte geldim. 50 yaşındayım. Ya ordu onu alıp ateşin içine atacak ya da her hangi bir savaşı örgüt veya soyguncular takımı. Oğlum silah tutmasını bilmez, okuldan eve bir hayatı vardır. Eşimi yıllar önce kaybettim ve hayatta bir oğlum var.

Yine Halepli bir aile ile birlikte bir daire kiraladık müşterek oturuyoruz. Suudi Arabistan'da bir ağabeyim var, bizlere her ay yardım gönderiyor. Ben de oğlum da günlük işlere gidiyoruz. Yardım kuruluşları da gıda yardımı yapıyor.

ORSAM: Reyhanlı'daki saldırı sonrası ne düşündünüz?

Raşa el Hasan el Asasiy: İyi kötü bir yaşam içindeyken, Reyhanlı'daki bu patlama bizi bir kez daha acılara ve korkulara sürükledi. Endişe içinde yaşıyoruz, ama ne olursa olsun Suriye'den çok daha güvenli, gitmek istemiyorum. Ama zorlanırsam yapacak bir şey yok, Suriye'de bir köye gider yerleşirim.

** Bu söyleşi, 22 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Mefruşatçı Mustafa Abraş el Hilveni abu Mehdi Reyhanlı'da eşinin yaptığı tatlı, pasta çeşitlerini el arabası ile sokaklarda satıyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de iç savaş öncesi hayatınızı ve Türkiye'deki hayatınızı anlatır mısınız?

Mustafa Abraş el Hilveni abu Mehdi: Suriye, Halep'te mefruşat üzerine çalışıyorum. Büyük oğlum Halep Üniversitesi öğrencisi, kızım evli diğer iki çocuğum ise lise çağlarında 4 çocuk babasıyım. Kendime ait evim, iş yerim vardı. İkisini de kaybettim. İş yerimdeki malım da yandı.

Bir insan yaşadığı bir kentte evsiz, işsiz ve parasız kaldığında kendini çölde zanneder, ama ben keşke çölde olsaydım zira orda bomba olmazdı, kurşun olmazdı. Etrafında ölü, yaralı olmazdı. Ben bütün acıları gördüm. Meslektaşlarım, komşularım benim gibi mağdur oldular, çocuklarını kaybedenler de oldu.

5 aydır Reyhanlı'dayım. Burada yeni bir düzen kurdum kendime, eşim evde tatlı çeşitleri yapıyor, pasta çeşitleri yapıyor ben de el arabası ile sokaklarda satıyorum.

ORSAM: Reyhanlı'daki saldırı sonrası neler yaşadınız?

Mustafa Abraş el Hilveni abu Mehdi: Reyhanlı'da patlamadan önce çok sayıda Suriyeli vardı. Alan çoktu. Şimdi ise Suriyelilerin çoğu çekildi, Suriyelilere ait iş yerleri kapandı, hiç kimse parasını tatlıya, pastaya harcamıyor. Evde sünger yatakların üzerinde yatıyoruz, gündüz ise bu yatakları oturma amaçlı kullanıyoruz. Ne bir sandalye ne bir masamız var. Bir kaç mutfak araç gereci hepsi bu kadar. Reyhanlı'daki olaylar işimizden etti, evimize kapattı bizi. Ama geri dönme imkanı da yok. Reyhanlı'da Halepli az, olanların çoğu da fakir. Zengin Halepliler ise Mersin'de, İstanbul'da, Gaziantep'te oturuyor. Birkaç kişiye borçlandım, buldum ama nereye kadar? Suriye'nin her yerinde savaş var, çatışma var, bombalar yağıyor, bununla savaştığım gücüm ve imkanım yok.

** Bu söyleşi, 22 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Emekli eşi Makbule Hamdi “Reyhanlı'daki olay bizleri çok üzdü. Sizlerle beraber ağladık. Bizler acıya, gözyaşına alışmışız, ama sizin için çok zor oldu” diyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de iç savaş öncesi hayatınızı ve Türkiye'deki hayatınızı anlatır mısınız?

Makbule Hamdi: Suriye Halep bölgesinden, 5 çocuk annesi, 3 torunu olan eşi emekli olan bir kadını. Çocuklarımla birlikte bir ev tuttuk kira 300 lira, eşimin aldığı emekli maaşı ev kirasını ancak karşılamakta ben ve çocuklarım çeşitli işlerde çalışmaktayız. Bir yardım kuruluşundan 200 liralık yardım kartı aldık.

Kartların karşılığında marketten gıda alabiliyoruz. Eğer yardım nakit olsaydı başka yerden daha fazla malzeme alabilirdim. Gerçi buna da şükür, ya vermeselerdi.

Halep'te evimiz yakıldı, yakınlarımdan 3 kişiyi kaybettik. Komşularım ve ben bir müddet mahallede enkazlar arasında yaşadık, zor bir dönemdi. Bizi devletimiz acımasızca bombalıyordu, her sokakta da gruplar halinde silahlı insanlar, kimin ne olduğu, kimden yana olduğu bilinmeyen. Savaşçılar da vardı, soygun çeteleri de. Mecburen terk ettik Halep'i, Türkiye'ye geldik.

ORSAM: Reyhanlı'daki saldırı sonrası ne düşündünüz?

Makbule Hamdi: Reyhanlı'daki olay bizleri çok üzdü. Sizlerle beraber ağladık. Bizler acıya, gözyaşına alışmışız, ama sizin için çok zor oldu. Bir hafta evde saklı kaldık, kimse bizi rahatsız etmedi ama içimiz rahat değildi. Hala da endişe duyuyoruz.

** Bu söyleşi, 22 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Dahir Abbas abu Mustafa “Siz başınıza bir iş gelirse, bir sıkıntınız olursa önce komşunuza koşmaz mısınız? Biz de önce size koştuk” diyor.

ORSAM: Biraz kendinizden bahseder misiniz?

Dahir Abbas abu Mustafa: Suriye'nin Hama ili, Cebel bölgesindenim. 5 aydır Reyhanlı'dayım. Ben buraya ne akraba ziyaretine ne de seyahate geldim. Canımı, namusumu koru-

mak için geldim. Biz buraya sığınmış aileleriz. Sizler de bizleri misafir ettiniz.

ORSAM: Patlamalardan sonra ne yaşadınız? Ne düşünüyorsunuz?

Dahir Abbas abu Mustafa: Burada çok acı olaylar yaşandı. Aslında bu patlamadan sonra bizleri daha iyi anlamamız gerekirdi. Bizim Suriye'de her gün yaşadığımız şeyi yaşadınız. Ama bazı insanlarda tam tersi etki oldu. Bizleri hedef gösterdiler. Siz başınıza bir iş gelirse, bir sıkıntınız olursa önce komşunuza koşmaz mısınız? Biz de önce size koştuk. Tam bir hafta boyunca sıkıntıdan, korkudan, evden atılma endişesinden yemek yiyemedik. Pencereilerin perdesini dahi açamadık. Çocuklarımız hep ağladı.

Sonra Başbakan geldi. Bizlere destek verdi. Ortamı yumuşattı. Artık tekrar sokağa çıkabileceğiz. İş bulursak yeniden çalışabileceğiz.

Suriye'de her insan için ölüm var. Her an bomba füze yağıyor. Rastgele vuruluyoruz. Evlerimiz yıkıldı. Bunları bilerek bize yüz çevirmeyin. Bizi tekrar oraya, bu şartlar altında göndermeyin. Durum düzelince biz zaten geri döneceğiz. Biz Türkiye'yi, Türkleri sevdik.

** Bu söyleşi, 27 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Emen Hac İbrahim'in eşi mahsulü biçmek için geri dönmüş, Nizam Ordusu tarafından tutuklanıp hapse atılmış.

ORSAM: Biraz kendinizden bahseder misiniz?

Emen Hac İbrahim Ummu Mustafa: 60 yaşındayım. 3 aydır Reyhanlı'dayım. İdlib'in Cercenaz bölgesinden geldik. Eşim mahsulü

biçmek için geri dönmüştü. Bir arkadaşından alacağını almak için şehre inmiş. Nizam Ordusu yakalamış onu. Hapse atmışlar. Sadece bu haberi alabildim. Şimdi iki kızımın yalınım. Burada olan akrabalarım var. Ancak onların durumu iyi değil. Onlar da muhtaç.

Suriye'de yargılama diye bir şey yok. Ömrü yetip hapisten çıkan insanlar oluyor. Ama çıkana kadar hasta mı olur, sakat mı kalır bilinmez. Kimse de cesaret edip başkasının akibetini soramaz.

ORSAM: Patlamanın olduğu sırada neredeydiniz? Neler yaşadınız?

Emen Hac İbrahim Ummu Mustafa: Reyhanlı'daki patlama esnasında ben ve kızlarım evdeydik. Sizin acınızı paylaştık. Sonrasında eve kapandık. Yakınlarımla telefonda konuşup, durumu onlardan öğrenmeye çalıştım. Korku ve endişe içindeydik. Sağ olsun, mahalle muhtarı kapımızı çalıp, bir ihtiyacımız var mı diye soruyordu.

Başbakan gelince sevindik. İçimizdeki korkuyu attık ve belediye önüne gittik. Sanki bayram günüydü, öyle sevindik. Bizler masum insanlarız. Ölümünden ve zulümünden kaçanlar başkasının canına kıyamazlar. Biz acı nedir biliriz. Başkasına acı çektiremeyiz. Reyhanlı halkı bizleri anlasın.

** Bu söyleşi, 27 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Avukat Muammar abu Ala Suriye'nin Türkiye'deki demokratik seviyeye erişmesi için 50 yılın bile yetmeyeceğini söylüyor.

ORSAM: Kendinizi ve Reyhanlı'ya geliş nedeninizi anlatır mısınız?

Muammar abu Ala: Suriye, Hama bölgesindenim. Avukatım. Gaziantep'te oturuyorum. 25 Mayıs 2013'te hem Sayın Başbakan'ı görmek hem de Reyhanlı'daki avukatlarla buluşmak için geldim. Burada Suriyeli 3 avukat var. Onlarla buluştuk sonra da Başbakan'ı dinlemeye gittik.

ORSAM: Reyhanlı'daki saldırı sonrası ne düşündünüz?

Muammar abu Ala: Hukukçu gözüyle anlatacağım size olayları. Suriye'nin Türkiye'deki demokratik seviyeye erişmesi için 50 yıl bile yetmez. Avrupa seviyesine ise hiç yetişemeyecek. Biz Suriyeli avukatlar gerek Gaziantep'te gerekse İstanbul'da toplantılar yaptık. Ortak bir karar alamadık. Kendimize bir sözcü seçilmesi konusunda bile anlaşamadık. Bu karmaşada, iç savaş ortamında bir lider seçemiyorsak huzura kavuştuğumuzda hiç seçemeyiz.

Başbakan, Reyhanlı'ya geç kaldığı için halktan özür diliyor. Sebebini anlatıyor. Halkta onu coşkuyla karşılıyor. Bizde bir bakan veya başbakan çıkıp da halktan özür dilemez. Aksine bizi vurup, öldürür. Özür dilemelerini de istemiyoruz gerçi. Bombalamaktan vazgeçseler yeter.

Reyhanlı'daki Suriyeliler biraz sıkıntı çekmiş. Ama yeniden güven kazandılar. Bu kadar insan öldü. Ama yinede herkes sakin bir şekilde kendi parti liderini, başka bir parti liderini karşıladı. Bizde parti liderini bir düğünde bile karşılama imkanı yok.

Sizde hasara göre evler, işyerleri ve ölenler ve yaralananlar için tazminat ödeniyor. Hasarın hesaplanmasında eksik tespit var ise şikayet etme, tazminat isteme hakkınız var. Bizde böyle bir şey asla yok. Daha doğrusu bizde cesaret yok.

Ben bir avukat olarak devlete karşı suç işlemiş birini savunamam. Sizde avukatlar her türlü suçtan yargılanan insanları savunabiliyor. İşte demokrasi budur.

** Bu söyleşi, 27 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Esnaflar Murşid abu Mustafa Reyhanlı'ya gelince ruhsatı bir Türk vatandaşının üstüne kayıtlı bir dükkan açmış.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de ve Türkiye'de yaşadıklarınızı anlatır mısınız?

Murşid abu Mustafa: Halep'ten geldim. 36 yaşında, 2 çocuk babasıyım. Suriye'de her ne kadar müracaat yaptıysam da devlet memuru olarak işe alınmadım. Çünkü çevrem yok. Baas yanlısı kimseyi tanımıyorum. Fakir bir ailenin çocuğuyum. Reyhanlı'ya 6 ay önce geldim. Ruhsatı bir Türk vatandaşının üstüne kayıtlı bir dükkan açtım. Bu yardıma karşılık Türk vatandaşına da bir hisse verdim.

ORSAM: Patlamalardan sonra ne yaşadınız? Ne düşünüyorsunuz?

Murşid abu Mustafa: Patlama olunca ister istemez işyerimi kapattım. Maddi bir kaybım olmadı ama ticari kazancım durdu. İki haftadır sadece Cuma namazlarına çıkıyorum. Kimse bana herhangi bir saldırıda bulunmadı. Ama ben yine de tedbir olarak eve kapandım. Patlamadan sonra bir süre kötü bir hava esti. İnsanlar birbirlerini tahrik etti. Suriyelileri düşman olarak görmeye başladılar. Bazı esnaflar rekabet ortamı doğup kazançları düştüğü için bizim kazancımıza göz dikti. Reyhanlı ruhsat sahibi şahıs zaman zaman dükkanımda durur, ortağım gibi görünürdü. Yoksa benden haraç bile isteyecek insanlar var. Zaten ürkek, sessiz ve yalnız biriydim. Bir de Suriye'de yaşadıklarımız psikolojimizi bozdu. Reyhanlılardan korkmaya, ürkmeye başladık.

Başbakan'ın Reyhanlı'ya gelmesi korkumuzu bir anda ortadan kaldırdı. Reyhanlı halkında da bir durgunluk başladı. Eskisi gibi hoşgörülü oldular. Reyhanlı'da meydana gelen patlama sonucu Suriyeli biri suçlu olarak yakalansaydı ve bu duyulsaydı buradaki birçok Suriyeli za-

rar görürdü. Ancak patlamadan sorumlu olarak hiçbir Suriyeli açıklanmayınca rahatladık. Biz zulümden, bombalardan kaçtık. Bunun ne acı bir şey olduğunu sizden önce öğrendik.

** Bu söyleşi, 27 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Çiftçi Rahman Yaser el Bişe kalabalık ailesiyle birlikte İdlib'e bağlı Nerab bölgesinden gelmiş.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de ve Türkiye'de yaşadıklarınızı anlatır mısınız?

Rahman Yaser el Bişe: İdlib'e bağlı Nerab bölgesinden geçen sene geldik Reyhanlı'ya. Babam, annem, kardeşim, damatlarım... Toplam 27 kişilik bir aileyiz. Evimiz vuruldu. Ailemizden 5 kişiyi kaybettik. Mahsulümüzü toplamadan geldik. Arazilerimiz şu an kimin elinde bilmiyoruz. Dönecek bir şeyimiz yok. Her şey yok oldu. Bir müddet Reyhanlı'da sıkıntı çektik ama ilk geldiğimizde herkes bize iyi davrandı. Kimi yatak verdi kimi battaniye. Kimi un getirdi kimi ekmek. Sıcak bir ortam vardı Reyhanlı'da. Yavaş yavaş acılarımızı unutuyorduk. Çocuklar artık gurbet gibi görmüyordu burayı. Hatta oyun oynarken Türkçe öğrenen çocuklarımız bile var.

ORSAM: Patlamalardan sonra ne yaşadınız? Ne düşünüyorsunuz?

Rahman Yaser el Bişe: Bizde sizin kadar üzüldük, sizinle birlikte ağladık. Ama bu acıların sebebi biz değiliz. Bizim Suriye'deki belдемiz askeri birliğe, havaalanına, en yakın ve en tehlikeli bölge. Bizi burada öldürün. Biz yine de Reyhanlı'dan ayrılmayız.

** Bu söyleşi, 27 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

At arabacı Şekib el Hasan Abu Nafi oğlunu iç savaşta kaybetmiş.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de ve Türkiye'de yaşadıklarınızı anlatır mısınız?

Şekib el Hasan Abu Nafi: Suriye İdlib İli'nde-nim. 54 yaşındayım. Suriye'de köyümüz bombalandı. At arabamla çalışıyordum. İki evli kızım, bir tek oğlum vardı, 26 yaşında. Oğlum elektrik ustasıydı. İç savaş başlayınca oğlum arkadaşlarıyla birlikte savaşa katıldı. Şehit düştü. Göçüp Reyhanlı'ya geldim. Burada zaman zaman iş buluyorum. Sağdan soldan yardım alıyorum. Yoksulluk içindeyim, bazen dileniyorum.

ORSAM: Patlamalardan sonra ne yaşadınız?

Şekib el Hasan Abu Nafi: Reyhanlı'da meydana gelen patlama nedeniyle bir hafta eve kapandım. Kızlarımdan, torunlarımdan da haber alamıyorum.

** Bu söyleşi, 27 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

İlaç firmasında çalışan Talal el Hamdi abu Rağıb her ay Suriye'ye gidip geldiğini söylüyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de ve Türkiye'de yaşadıklarınızı anlatır mısınız?

Talal el Hamdi abu Rağıb: Halep İli'ndenim. 7 ay önce Reyhanlı'ya geldim. Halep'te bir ilaç firmasında çalışıyordum. Şirket büyük sermayeliydi. Kar payım vardı. Her ay Suriye'ye gidiyorum. Şirket ortaklarım Hatay'a geliyor. Maddi açıdan bir sıkıntım yok.

ORSAM: Patlamanın olduğu sırada neredeydiniz? Ne düşünüyorsunuz?

Talal el Hamdi abu Rağib: Reyhanlı'da patlama olduğunda evimde idim. Yenişehir bölgesinde oturuyorum. Patlamadan sonra 10 gün boyunca dışarıya çıkmadım. Arabam evin önündeydi. Camlarını kırmışlar, tamponunu ezmişler. Oğlumda fırına giderken tartaklandı. İnsanların ruh halini anlıyorum. Biraz korku ve endişe yaşadık. Suriyelilere karşı bir grup insanın eylem yaptığını gördüm.

Başbakan gelince bütün endişe ve korkularım geçti. Belediye meydanına gittim ve seyrettim. Coşkulu ve güven verici bir kalabalık vardı. Başbakan bize sahip çıktı. Türkiye bize sahip çıkıyor. Acılarımızı unutturuyor.

Terör tüm Müslüman ülkelere sıçramış. İnşallah bir daha böyle bir olay yaşanmaz. Bu eylemi yapanları lanetliyorum.

** Bu söyleşi, 27 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Çiftçi Beşir Hac Ali “Reyhanlı'da bulunan Suriyelilerin terörle bir ilgisi yok. Bizim derdimiz can ve namus güvenliğidir” diyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de ve Türkiye'de yaşadıklarınızı anlatır mısınız?

Beşir Hac Ali: Suriye İdlib'e bağlı Salkin bölgesinden, 5 ay önce Reyhanlı'ya geldim. Çiftçiyim. Ben Suriye'de kendi çevremden 100 dönüm nohut ekili araziye kiralamıştım, benimde 15 dönümüm var. Hasat zamanı geldi ancak gidemiyorum. Bir yakınım gitti, orada imkan bulursa mahsulü biçecek ama bölgemizde de bombalama devam ediyor. Her gün

göç ve yıkım haberleri geliyor. Pasaportsuz gelmiştim Türkiye'ye, Reyhanlı olayı hududu sıkılaştırdı gidemiyorum, zaten evden de zarureti olmadıkça çıkmıyorum.

ORSAM: Patlamalardan sonra ne yaşadınız? Ne düşünüyorsunuz?

Beşir Hac Ali: Reyhanlı'daki patlama beni çok etkiledi, yaşadığım korku endişe bir yana, eve de 10 gün boyunca kapandım. Bizi Reyhanlı'dan kovarsanız, bile bile ölümün içine göndermiş olursunuz. Reyhanlı'da bulunan Suriyelilerin terörle bir ilgisi yok. Bizim derdimiz can güvenliği, namus güvenliğidir. Suriye'de kalanlar ya canlarını kaybetmişler ya da namuslarını, kurtuluş yok. Her yerde kadınlara saldırılar oluyor, eşlerinin gözleri önünde çok kadın tecavüze uğradı. Alıyor çocuğunun boğazına bıçağı dayıyor, ya namusunu verecek ya da çocuğu kesilecek. Sonunda da yine tecavüz edilecek veya öldürülecek. Böyle bir ortama bizleri gönderemezsiniz.

Çok Suriyelinin evinde huzursuzluk oldu, aile kavgası çıktı. Kadınlar Suriye'ye geri dönme kararı almışlar, genç kızlarda. Burada ölüyoruz ama tecavüze uğramadan ölürüz diyorlar. Başbakan Reyhanlı'ya gelince umutlandık, cesaret aldık sokağa çıkıyoruz. Daha her şey normale dönmedi, bunu hissediyorum. Bana rahatsızlık veren olmazsa da, eski sıcak karşılaşmalar yok Reyhanlı insanında. Eskiden günlük ekmek alırdım eve şimdi haftalık ekmek alıyorum, her gün çıkmaya hala korkuyorum. Bütün Suriyelilerde, ne olur ne olmaz düşüncesiyle bir sıkıntı var.

** Bu söyleşi, 27 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Halep'ten gelen inşaat işçisi Hasan el Daşır, 3 aylık evli.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye’de ve Türkiye’de yaşadıklarınızı anlatır mısınız?

Hasan el Daşir: Suriye Halep’ten geliyoruz, 3 aylık evliyiz. Reyhanlı’da ailelerimiz tanıştı. İmam nikahı kıydılar. Resmi nikah yapma olanağımız yoktur. 100 bin mukaddem (peşin) 100 bin muahhar (sonra) bir akit (sözleşme) imzalandı aileler arasında. Suriyeliler ve Arap ülkelerinde resmi nikahtan önce evlilikler böyle yapılıyor. Peşin alınan para çeyiz için kullanılıyor, muahhar denilen bir teminattır. Çiftçilerin boşanmaları halinde kadına tazminat olarak veriliyor. Bu para miktarı ailelerin maddi imkanlarına göre değişiyor, kimi milyonlar yazar kimi 100-200 bin liralara.

Fakir aileler, ev olarak iki oda ayırdılar bize. Plastik sandalye, masa, bir halı ve yer yatağı, Tv ve buzdolabı aile ile müşterek kullanıyoruz. Geline iki bilezik ve yüzükler takıldı. Bir tepsi baklava yenildi ve arkasından Fatiha okundu. Ben inşaat işlerinde çalışıyorum, eşimde iş bulduğunda tarlaya çalışmaya gidiyor.

** Bu söyleşi, 27 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay’ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Hama ili Tayba bölgesinden gelen Haşem Hac Abdullaho abu Zeydan ölümünden kıl payı kurtulmuş.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye’de ve Türkiye’de yaşadıklarınızı anlatır mısınız?

Haşem Hac Abdullaho abu Zeydan: Suriye Hama ili Tayba bölgesinden geliyorum. 48 yaşındayım, 5 çocuğum var. Suriye’de birçok insan öldü ama benim ailem hep kıl payı ölümlerden döndü. Tayba ve Banyas vurulurken de oradaydık, Reyhanlı’daki patlama günü de belediye önündeydik.

ORSAM: Patlamanın olduğu sırada neredeydiniz? Neler yaşadınız?

Haşem Hac Abdullaho abu Zeydan: Oğlum el arabasında sigara, kahve, çay ve paketlenmiş lokum satıyor. Genelde şehir merkezinde ve belediye önünde durur, o patlama günü belediye önündeki parkta bulunuyordu. Ben ve eşim belediye yanında fakir Suriyelilere yardım dağıtan bir kurumunun yazıhanesi önünde bulunuyorduk, yazıhane kapalıydı. Öğle vakti ezan okununca ben namaza, eşim ve çocuğum da eve öğle yemeğine gittiler.

Cami ile patlamanın olduğu belediye yanındaki infilak yeri arasında 100 metre var. Ezan 12.40’da okundu, namazı kıldık, cemaatin dağılması 13.00’da oldu. Herkes evine gitti, ben eve yetişir yetişmez bir patlama oldu. Ardından da ikinci patlama geldi. Tabi ki dışarı çıkmadım. Sonradan öğrendim her şeyi. Yarım saat geç kalsaydık ya da yardım kurumunun yazıhanesi açık olsaydı ya yaralanır ya da ölürdük. Bu bir kader çizgisidir. Suriye’den kaçmakla ölümden kaçılmıyor. Çünkü o meydana Suriyeliler vardı, kimi Suriye köftesi yapıyor, kimi dürüm yapıyor, kimi de birilerini bekliyordu. Aralarında ölen, yaralanan olmuş.

Bir hafta evde hapis kaldık, Reyhanlı’nın kurtuluş mahallesinde oturuyorum. En azından 300 Suriyeli aile var bu mahallede. Kimi tarlaya gidiyordu, kimi inşaatlara, kimi de seyyar satıcılık yapıyor, sebze meyve satıyordu.

Evinin önünde arabası olanlar plakaları söktü. Bahçesi olanlarda arabaları bahçelere sakladılar. Çünkü dışarıda Suriye plakalı araçlar vuruluyor, parçalanıyordu. İnsanlarda tartaklandı. İlk iki gün camiye bile gitmedi hiçbir Suriyeli. Sonra akşam namazlarına gitmeye başladık. Camiye bir hafta sonrada Cuma namazına gitti Suriyeliler. Başbakan’da Reyhanlı’ya gelince sanki Reyhanlı’ya ilk geldiğimiz günler gibi güvenlikteyiz. Suriye’de çektiğimiz acılar

yetmezmiş gibi, bize Reyhanlı'da da acı çek-tirmek, bizleri buradan kovdurmak için bu patlamanın yapıldığına inanıyorum. İnşallah her şey düzelir.

** Bu söyleşi, 27 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Dul, iki çocuk annesi Nesrin Abbadi “Bazı insanlar masumiyetimizi biliyorlar. Gidecek hiçbir yerimiz yok, iç savaş bitinceye kadar Türkiye’deyiz” diyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye’de ve Türkiye’de yaşadıklarınızı anlatır mısınız?

Nesrin Abbadi: Suriye İdlib, Sarmin bölgesinden geliyorum, 43 yaşındayım, 2 çocuk anne-siyim ve eşim yoktur. 7 aydır Reyhanlı'dayım. Hüzünlü bir tarihte buraya geldim ve hüzünlü bir tarihte de tekrar Suriye’ye döndüm. Çünkü ilk gelişimde eşimi kaybetmiştim. İki gün

öncede büyük ağabeyim vefat etmiş, İdlib’de cenazesine gittim. Büyük sıkıntılar çektim, çocuklarım henüz hayata atılmamış, öğrencilerdi, iç savaş başlayınca onları okullarından aldım Türkiye’ye getirdim. Getirmeseydim, ya ordu alacaktı ya da bir savaşçı grubuna katılmak zorunda olacaktı. Başka seçenek yoktu Suriye’de. Burada amelelik yapıyorlar, canımız sağ ya başka bir şey istemiyorum.

ORSAM: Patlamalardan sonra ne yaşadınız? Ne düşünüyorsunuz?

Nesrin Abbadi: Biz Türkiye’ye Reyhanlı’ya biraz huzur bulmak için gelmiştik, ancak olaylar, bombalar arkamızdan geldi. Komşularım acı duyduğunda ben de duydum. Birkaç aileyle tanışmıştım, onlarla taziye evlerine gittim. Acı bir şey, sebepsiz yere ölmek, evlat, koca, kardeş kaybetmek. Bunu yaşayanlar daha iyi anlar. Başbakanınız Reyhanlı’ya gelip de bizlere sahip çıkınca doğrusu bayram etti bütün Suriyeliler. Biz sığınmacıların bir günahı yok. Bizi sizle düşman etmek için bu patlama yaptırıldı, ortaya fitne sokmak istediler, bazıları

kandırıldı, bazı insanlar masumiyetimizi biliyorlar. Gidecek hiçbir yerimiz yok, iç savaş bitinceye kadar Türkiye'deyiz.

** Bu söyleşi, 27 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Varlıklı bir aileden gelen Saha Huseyin-el Masri yardım topluyor, Suriye'deki yoksul ve mahsur kalan insanlara gönderiyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de ve Türkiye'de yaşadıklarınızı anlatır mısınız?

Saha Huseyin-el Masri: Suriye Halep'ten geliyorum. Osmanlı döneminde ailem Mısır'dan göç edip Halep'e yerleştiği için aile lakabımız Masri olmuş. Varlıklı bir aile idik. Eşim genç yaşta öldü, 3 oğlum bir kızım var. Erkek çocuklarımı okuttum, 2'si doktor, biri mühendis. Türkiye'de Gaziantep'teler. Kızım Rayye ile birlikte yaşıyorum. Evli 2 çocuğu var. Damadım edebiyat öğretmeni. Kızım da okumuş ama bir görev alamamıştı. Biz Reyhanlı'dayız. Damadım bir okulda Suriyeli çocuklara ders veriyor, paradan çok bu çocukların eğitimi ve geleceği için uğraşılıyor. Bu savaş bize her şeyimizi kaybettirdi, en azından geride kalanlar bir eğitim görsün, geleceklerine sahip çıksın istiyor damadım.

Halep'i ilk bombaladıklarında mahallemize yağın fıçı bombalar, cadde ve sokaklardaki iç savaş ve çatışmalar nedeniyle şehri terk ettik. Halep diye bir şehir yoktur artık. Yolu, okulu, hastanesi, ticareti olmayan bir yere siz şehir der misiniz? Ben diyemiyorum çünkü Halep yok oldu.

Maddi imkanları olanlar orada kalanlara da burada bulunanlara da yardım ediyor. Hayırsever, cömert, fedakar insan çok aramızda. Birçok konuda yardımcı oluyoruz kendi va-

tandaşlarımıza. Araçlar dolusu gıda, çocuk ihtiyaçları, ev araç gereçleri gönderdik el birliği ile. Gaziantep'te çok varlıklı aile var. Birlikte yardım topluyor, Halep'e gönderiyoruz yoksul ve mahsur kalan insanlara.

Reyhanlı'ya gelişimde de 18 yoksul aile tespit ettim. Çocuklarıma ilettim. Her aileye 200 dolar gönderdiler. Azda olsa bir kısım insana yardımcı olduk ama sadece Reyhanlı'da binlerce yoksul insan var. Sefalet içindeler. Bazılarının kendilerine yetecek yatağı, battaniyesi yok. Misafir gelirse açıkta kalırlar. İkram edecek hiçbir şeyleri yok bu insanların. Beni çocukların, kadınların zavallı halleri üzüyor. Mutfağında pişirecek bir şeyleri olmayan insanlar var. Durmadan aynı şeyleri yiyorlar, değişiklik yok. Acı ve hüznü bir tablo.

** Bu söyleşi, 27 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

Ziraatçı Yaser Dahham abu Mahmud "Benim ülkemde, çevremdeki köy ve beldeler bombalanmaya devam ediyor" diyor.

ORSAM: Kendinizi ve Suriye'de ve Türkiye'de yaşadıklarınızı anlatır mısınız?

Yaser Dahham abu Mahmud: Suriye Lazkiye'ye bağlı Cebelkırada bölgesinde ziraatçı olarak çalışıyordum. 2 kızım bir oğlum var. Eşimi iç savaş öncesi kaybettim. Hastalandı, imkanlarım ölçüsünde tedavi ettirmeye çalıştım ama vefat etti. Bir daha da evlenmedim. Bağ bahçe budamasını, tarım arazilerinin ilaçlanması, gübrelenmesi konusunda uzmanım. İyi bir düzenim vardı. İç savaşla birlikte köylülerim ve çevre köylüler gibi ben de göç ettim.

Reyhanlı'da ağaç budama mevsiminde çok çalıştım, iyi bir çevre edindim kendime ve beni

çalıştıranlarda hep memnun kaldı. Geçinip gidiyordum. Ancak meydana gelen patlama bizleri huzursuz, tedirgin etti. Suriye'deki gibi hissetmeye başladım kendimi. Can korkusu, namus korkusu başladı içimde.

ORSAM: Patlamalardan sonra ne yaşadınız? Ne düşünüyorsunuz?

Yaser Dahham abu Mahmud: Reyhanlı'daki Türk komşularımdan sadece birisi beni rahatsız etti. Ne konuştuğunu anlamadım ama küfür etti. Reyhanlı'yı terk etmemi istiyordu. Kapandım eve çocuklarla birlikte. Başbakanınızın Reyhanlı'ya gelmesi bizim için büyük

bir sevinç oldu. O gün ben çıkmadım, ertesi gün komşularıma sordum, Suriyelilere telefon ettim. Herkes çıkıyor dediler, ben de çıktım, çocuklarda çıktı. Sanki cezaevinden özgürlüğe doğru çıkmış gibi olduk ailece. Çok şükür çalışıyorum iş bulduğumda, korkuda kalmadı. Benim ülkemde, çevremdeki köy ve beldeler bombalanmaya devam ediyor, her gün ölüm haberleri alıyorum.

** Bu söyleşi, 27 Mayıs 2013 tarihinde Feyyat Özyazar tarafından Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleştirilmiştir.*

ORSAM RAPORLARI

ORSAM Rapor No: 1 Mart 2009 Deniz Haydutluğu ile Mücadele ve Türkiye'nin Konumu: Somali Örneği (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 12 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 2 Şubat 2010 Rusya Federasyonu'nun Bakışı: Irak Faktörünün Türkiye'nin Ortadoğu Politikasına Etkisi (1990-2008) (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 21 Kasım 2010 Irak'tan İrağa: 2003 Sonrası Irak'tan Komşu Ülkelere ve Türkiye'ye Yönelik Göçler (Tr)	ORSAM Rapor No: 30 Şubat 2011 Kerkük'te Mülk Anlaşmazlıkları: Saha Araştırmalarına Dayalı Bir Çalışma (Tr)
ORSAM Rapor No: 2 Nisan 2009 60. Yılında Nato ve Türkiye (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 13 Şubat 2010 7 Mart 2010 Irak Seçimleri Öncesi Şii Kökenli Parti ve Seçmenlerin Politik Davranışlarının Analizi (Tr)	ORSAM Rapor No: 22 Ocak 2011 Türkiye-Yemen İlişkileri ve Yemen'deki Türkiye Algısı (Tr - Eng - Ar)	ORSAM Rapor No: 31 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 7 Mart 2011 Afganistan ve Pakistan'da Yaşanan Gelişmeler ve Uluslararası Güvenliğe Etkileri (Tr)
ORSAM Rapor No: 3 Mayıs 2009 Irak'ın Kilit Noktası: Telafer (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 14 Şubat 2010 Seçim Öncesi Irak'ta Siyasal Durum ve Seçime İlişkin Beklentiler (Tr)	ORSAM Rapor No: 23 Ocak 2011 Katar-Irak-Türkiye-Avrupa Doğal Gaz Boru Hattı Projesi Mümkün mü? (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 32 Mart 2011 Suudi Arabistan'da Şii Muhalefet Sorunu ve Etkileri (Tr)
ORSAM Rapor No: 4 Temmuz 2009 2009 Lübnan Seçimleri: Kazananlar, Kaybedenler ve Türkiye (Tr)	ORSAM Rapor No: 15 Mart 2010 Orsam Heyetinin 7 Mart 2010 Irak Seçimlerine İlişkin Gözlem Raporu (Tr)	ORSAM Rapor No: 24 Ocak 2011 Kuveyt Emirliği: Savaş ve Barış Arasındaki El Sabah İktidarı ve Türkiye ile İlişkiler (Tr)	ORSAM Rapor No: 33 Mart 2011 Irak'ta Türkmen Varlığı (Tr)
ORSAM Rapor No: 5 Ağustos 2009 Türkiye-Lübnan İlişkileri: Lübnanlı Dinsel ve Mezhepsel Grupların Türkiye Algılaması (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 16 Nisan 2010 Oman Sultanlığı: Arap Yarımadasında Geleneksel ile Modernite Arasında Bir Ülke (Tr)	ORSAM Rapor No: 25 Ocak 2011 Hukuki ve Siyasi Yönleriyle Güvenlik Konseyi'nin İran Ambargosu (Tr)	ORSAM Rapor No: 34 Mart 2011 Irak'ta Türkmen Basını (Tr - Ar)
ORSAM Rapor No: 6 Kasım 2009 Tuzhurmatu Türkmenleri: Bir Başarı Hikayesi (Tr - Eng - Ar)	ORSAM Rapor No: 17 Nisan 2010 7 Mart 2010 Irak Parlamento Seçim Sonuçlarının ve Yeni Siyasal Denklemin Değerlendirilmesi (Tr)	ORSAM Rapor No: 26 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 5 Şubat 2011 Kırgızistan'da Son Gelişmeler: Dün, Bugün, Yarın (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 35 Mart 2011 Irak'ta Mevcut Siyasi Durum ve Önemli Siyasi Gelişmeler (Tr)
ORSAM Rapor No: 7 Kasım 2009 Unutulmuş Türkmen Diyarı: Diyala (Tr - Eng - Ar)	ORSAM Rapor No: 18 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 3 Mayıs 2010 Komşuluktan Stratejik İşbirliğine: Türk-Rus İlişkileri (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 27 Şubat 2011 Mısır Devriminin Ayak Sesleri: Bir Devrin Sonu mu? (Tr)	ORSAM Rapor No: 36 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 1 Mart 2011 Eu's Water Framework Directive Implementation in Turkey: The Draft National Implementation Plan (Eng)
ORSAM Rapor No: 8 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 1 Aralık 2009 Karadeniz'in Bütünleşmesi İçin Abhazya (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 19 Eylül 2010 Türkiye'ye Yönelik Türkmen Göçü ve Türkiye'deki Türkmen Varlığı (Tr)	ORSAM Rapor No: 28 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 6 Şubat 2011 Uluslararası Deniz Hukukunda Kıyı Devletlerinin Gemilere El Koyma Yetkisinin Sınırları: Gürcistan'ın Karadeniz'de Seyreden Gemilere El Koyması (Tr)	ORSAM Rapor No: 37 Mart 2011 Tunus Halk Devrimi ve Sonrası (Tr)
ORSAM Rapor No: 9 Ocak 2010 Yemen Sorunu: Bölgesel Savaşa Doğru mu? (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 20 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 4 Ekim 2010 Kırgızistan'da Mevcut Durum, İktidar Değişiminin Nedenleri ve Kısa Vadeli Öngörüler (Tr)	ORSAM Rapor No: 29 Şubat 2011 Tunus Halk Devrimi ve Türkiye Deneyimi (Tr)	ORSAM Rapor No: 38 Mart 2011 Libya Savaşı, Uluslararası Müdahale ve Türkiye (Tr)
ORSAM Rapor No: 10 Yemen İç Savaşı: İktidar Mücadelesi, Bölgesel Etkiler ve Türkiye ile İlişkiler (Tr - Eng)			
ORSAM Rapor No: 11 Şubat 2010 Unutulan Türkler: Lübnan'da Türk Varlığı (Tr - Eng - Ar)			

ORSAM Rapor No: 40
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 2
Mart 2011
İklim Değişiminin Güvenlik Boyu-
tu ve Ortadoğu'ya Etkileri
(Tr)

ORSAM Rapor No: 41
Mart 2011
Karikatürlerin Dilinden Irak'ı An-
lamak-1
(Tr)

ORSAM Rapor No: 42
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 3
Nisan 2011
Nil Nehri Havzasının Hidropolitik
Tarihi ve Son Gelişmeler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 43
Nisan 2011
Kuzey Irak'ın Sosyal-Siyasal
Yapısı ve Kürt Bölgesel
Yönetimi'nin
Türkiye ile İlişkileri
(Tr)

ORSAM Rapor No: 44
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 4
Nisan 2011
Meriç Nehri Havzası Su
Yönetimi'nde "Uluslararası
İşbirliği" Zorunluluğu
(Tr)

ORSAM Rapor No: 45
Nisan 2011
Suriye'de Demokrasi mi İç Savaş
mı? :
Toplumsal-Siyasal Yapı, Değişim
Senaryoları ve Sürecin Türkiye'ye
Etkisi
(Tr)

ORSAM Rapor No: 46
Mayıs 2011
Suriye'de İktidar Mücadelesi,
Uluslararası Toplumun Tepkisi ve
Türkiye'nin Konumu
(Tr)

ORSAM Rapor No: 47
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 5
Mayıs 2011
Türkiye-Suriye İlişkileri: Sınır-
aşan Sularda Örnek İşbirliği Olarak Asi
Dostluk Barajı
(Tr)

ORSAM Rapor No: 48
Mayıs 2011
Orsam Söyleşileri - 2
Iraklı Araplar, Azınlıklar ve Aka-
demisyenler-1
(Tr)

ORSAM Rapor No: 49
Mayıs 2011
Orsam Söyleşileri - 2
Irak Türkmenleri-1
(Tr)

ORSAM Rapor No: 50
Mayıs 2011
Orsam Söyleşileri - 3
Iraklı Kürt Yetkililer, Akademisy-
enler ve Gazeteciler-1
(Tr)

ORSAM Rapor No: 51
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 8
Mayıs 2011
75. Yılında Montrö Boğazlar
Sözleşmesi
Karadeniz'in Değişen Jeopolitiği
Çerçevesinde
(Tr)

ORSAM Rapor No: 52
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 9
Mayıs 2011
Afganistan ve Bölgesel Güvenlik
(Ortadoğu, Orta ve Güney Asya,
Rusya Federasyonu)
(Tr - Rus)

ORSAM Rapor No: 53
Mayıs 2011
Madagaskar: Bağımsızlığın 50.
Yılında Kazanımlar,
Kaçan Fırsatlar ve Türkiye ile
İlişkiler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 54
Mayıs 2011
Iraklı Grupların Temel Siyasi
Sorunlara Bakışı ve Türkiye ile
İlişkiler: Saha Araştırmasına
Dayalı Bir Çalışma
(Tr)

ORSAM Rapor No: 55
Haziran 2011
Suriye Muhalefeti'nin Antalya
Toplantısı:
Sonuçlar, Temel Sorunlara Bakış
ve Türkiye'den Beklentiler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 56
Haziran 2011
Seçimler ve Ak Parti'nin Te-
crübesi
(Tr - Ar)

ORSAM Rapor No: 57
Haziran 2011
12 Haziran 2011 Türkiye Genel
Seçimlerinin Ortadoğu Ülkelerin-
deki Yansımaları
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 58
Temmuz 2011
Karikatürlerin Dilinden 12 Haziran
2011 Türkiye Genel Seçimlerinin
Ortadoğu'daki Yansımaları
(Tr)

ORSAM Rapor No: 59
Temmuz 2011
Karikatürlerin Dilinden Irak'ı An-
lamak - 2
(Tr)

ORSAM Rapor No: 60
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 6
Temmuz 2011
Mekong Nehri Suları Üzerinde
İşbirliği ve İhtilaf
(Tr-Eng)

ORSAM Rapor No: 61
Temmuz 2011
Antalya'da 1-2 Haziran 2011 Tar-
ihlerinde Gerçekleşen "Suriye'de
Değişim
Konferansı" nın Tam Deşifresi
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 62
Ağustos 2011
Karikatürlerin Dilinden Irak'ı An-
lamak - 3
(Tr)

ORSAM Rapor No: 63
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 7
Ağustos 2011
Görünmez Stratejik Kaynak:
Sınır- aşan Yeraltı Suları
(Tr)

ORSAM Rapor No: 64
Ağustos 2011
AK Parti'nin 12 Haziran 2011
Genel Seçimlerindeki Zaferi
(Tr - Ar)

ORSAM Rapor No: 65
Ağustos 2011
Karikatürlerin Dilinden Arap
Baharı - 1
(Tr)

ORSAM Rapor No: 66
Ağustos 2011
Karikatürlerin Dilinden Libya İç
savaşı ve Uluslararası Müda-
hale - 1
(Tr)

ORSAM Rapor No: 67
Ağustos 2011
Somali: Bir Ulusun Yok Oluşu ve
Türkiye'nin İnsani Yardım Girişimi
(Tr)

ORSAM Rapor No: 68
Eylül 2011
Karikatürlerde Usame Bin Ladin
Operasyonu ve Yankıları
(Tr)

ORSAM Rapor No: 69
Eylül 2011
Karikatürlerin Dilinden Irak'ı An-
lamak - 4
(Tr)

ORSAM Rapor No: 70
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 10
Eylül 2011
XXI. Yüzyılda Rusya ve
Türkiye'nin İran Politikaları
(Tr - Rus)

ORSAM Rapor No: 71
Eylül 2011
Gazze Sorunu: İsrail Ablukası,
Uluslararası Hukuk, Palmer Rapo-
ru ve Türkiye'nin Yaklaşımı
(Tr)

ORSAM Rapor No: 72
Eylül 2011
Ortadoğu Ülkelerine Dair
İstatistikler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 73
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 11
Ekim 2011
Anadolu Etki Alanı
(Tr-Eng)

ORSAM Rapor No: 74
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 12
Ekim 2011
Ukraine in Regress: The Tymosh-
enko Trial
(Eng)

ORSAM Rapor No: 75
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 13
Ekim 2011
Kazaklar ve Kazakistanlılar
(Tr)

ORSAM Rapor No: 76
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 14
Ekim 2011
İtalya'da Unutulmuş Türk Varlığı:
Moena Türkleri
(Tr - It)

ORSAM Rapor No: 77
Ekim 2011
ABD'nin Çekilmesinin Ardından
Irak Politikasının Bölgesel,
Küresel Etkileri ve Türkiye'ye
Yansımaları
(Tr)

ORSAM Rapor No: 78 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 8 Ekim 2011 Türkiye'de ve İsrail'de Yapay Sulak Alanlar ile Atıksu Arıtımı ve Atıksuyun Sulama Amaçlı Olarak Tekrar Kullanımı (Tr)	ORSAM Report No: 87 Kasım 2011 Turkmen in Iraq and Their Flight: A Demographic Question? (Eng)	ORSAM Rapor No: 98 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 17 Ocak 2012 Kırgızistan'da Cumhurbaşkanlığı Seçimi ve Türkiye ile İlişkilerine Etkisi (Tr)	ORSAM Rapor No: 107 Şubat 2012 Uluslararası Hukuk ve Irak Anayasası Açısından Azınlıkların İnsan Hakları (Tr)
ORSAM Rapor No: 79 Ekim 2011 Yaklaşan Seçim Öncesi Tunus'ta Siyasal Denklemler (Tr)	ORSAM Rapor No: 88 Kasım 2011 Irak'ta Bektaşilik (Türkmenler – Şebekler – Kakailer) (Tr)	ORSAM Rapor No: 99 Ocak 2012 Türk Siyasal Partilerinin Hatay'daki Suriyeli Sığınmacılar Konusundaki Açıklamaları ve Hatay'daki Siyasi Parti Tem- silcileri ile Hareketlerin Suriye Olaylarına Yaklaşımları (Mart-Aralık 2011) (Tr)	ORSAM Rapor No: 108 Şubat 2012 Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın (EİT) Geleceği (Tr - Eng)
ORSAM Rapor No: 80 Ekim 2011 Karikatürlerin Dilinden Irak'ı An- lamak - 5 (Tr)	ORSAM Rapor No: 89 Kasım 2011 Değişim Sürecindeki Fas Monarşisi: Evrim mi? Devrim mi? (Tr)	ORSAM Rapor No: 100 Ocak 2012 Irak İstatistikleri (Tr)	ORSAM Rapor No: 109 Şubat 2012 Türkiye'nin Yükselişi ve "Bric" Bölgesi (It)
ORSAM Rapor No: 81 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 15 Ekim 2011 Büyük Güçlerin Afganistan Politikaları (Tr-Eng)	ORSAM Rapor No: 90 Kasım 2011 Arap Dünyasının İstisnai Krallığı: Yerel Aktörler ve Arap-İsrail Uyuşmazlığı Çerçevesinde Ürdün Krallığı'nın Demokratikleşme Deneyimleri (Tr-Eng)	ORSAM Rapor No: 101 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 11 Ocak 2012 Emniyetli İçme Suyu ve Sanita- syon Hakkı (Tr)	ORSAM Rapor No: 110 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 13 Mart 2012 İran'da Su Kaynakları ve Yönetimi (Tr)
ORSAM Rapor No: 82 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 16 Ekim 2011 Bölge Devletlerinin Perspektifin- den Afganistan (Tr-Eng)	ORSAM Rapor No: 91 Aralık 2011 Türkiye ve Arap Birliği'nin Suriye'ye Yaptırım Kararları ve Olası Sonuçları (Tr)	ORSAM Rapor No: 102 Ocak 2012 Irak Hangi Şartlarda, Nasıl Par- çalanabilir?: En Kötüye Hazırlıklı Olmak (Tr – Eng)	ORSAM Rapor No: 111 Mart 2012 Suriye Kürt Muhalefetine Eleştirel Bir Bakış (Tr)
ORSAM Rapor No: 83 Kasım 2011 Suriye'de Değişimin Ortaya Çıkardığı Toplum: Suriye Türk- menleri (Tr)	ORSAM Rapor No: 92 Aralık 2011 Irak'ta İhtilafı Bölgelerin Durumu (Tr)	ORSAM Rapor No: 103 Ocak 2012 Irak'ta Petrol Mücadelesi: Çok Uluslu Şirketler, Uluslararası Anlaşmalar ve Anayasal Tartışmaların Işığında Bir Analiz (Tr)	ORSAM Rapor No: 112 Mart 2012 İran İslam Cumhuriyetinde Anayasal Sistem ve Siyasi Partiler (Tr)
ORSAM Rapor No: 84 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 9 Kasım 2011 Somali'nin Açlık Felaketi: "Siyasi Kuraklık" mı Yoksa Doğal Afet mi? (Tr-Eng)	ORSAM Report No: 93 ORSAM Water Research Pro- gramme Report: 10 December 2011 Turkey and Wfd Harmonization: A Silent, But Significant Process (Eng)	ORSAM Rapor No: 104 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 12 Şubat 2012 Sınıraşan Akiferler Hukuku Taslak Maddeleri Üzerine Bir Değerlendirme (Tr – Eng)	ORSAM Rapor No: 113 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 18 Nisan 2012 Mongolia: A Developing Democ- racy and a Magnet for Mining (Eng)
ORSAM Rapor No: 85 Kasım 2011 Suriye Politik Kültüründe Tarihse Pragmatizm, Beşar Esad Dönemi Suriye Dış Politikası ve Türkiye- Suriye İlişkileri (Tr)	ORSAM Rapor: 94 Aralık 2011 Türkiye-Fransa Krizinde Algının Rolü: Fransızların Türkiye Algısı (Tr)	ORSAM Rapor No: 105 Şubat 2012 Irak Hukuk Mevzuatında Azınlıkların Siyasal Hakları (Tr)	ORSAM Rapor No: 114 Nisan 2012 Karikatürlerle Suriye Sorununu Anlamak - 8 (Tr)
ORSAM Rapor No: 86 Kasım 2011 Geçmişten Günümüze Irak Türk- men Cephesi'nin Yapısı ve İdari Durumu (Tr)	ORSAM Rapor No: 95 Aralık 2012 Karikatürlerle Arap Baharı – 2 (Tr)	ORSAM Rapor No: 106 Şubat 2012 Irak Hukuk Mevzuatında Azınlıkların Siyasal Hakları (Tr)	ORSAM Rapor No: 115 Nisan 2012 Suriye'de Güvenli Bölge Tartışmaları: Türkiye Açısından Riskler, Fırsatlar ve Senaryolar (Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 117 Nisan 2012 Musul'a Yatırım Geleceği Yatırım Demektir (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 126 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 16 Temmuz 2012 Yeni Çerçeve Su Kanunu'na Doğru: Su Kanunu Taslağı Üzerine Notlar (Tr)	ORSAM Rapor No: 136 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 28 Kasım 2012 Türk-Ukrayna İlişkilerinde Entegrasyon Faktörü Olarak Türk-Kırım Münasebetleri (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 147 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 31 Ocak 2013 Kültürler Arası Diyalog: İdil Ural Bölgesinden Büyük Litvanya Knezliğine Belarus-Litvanya Tatarları (Tr - Rus)
ORSAM Rapor No: 118 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 19 Mayıs 2012 Ukrayna - Türkiye Ticari - Ekonomik Münasebetlerinin Analizi (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 127 Ağustos 2012 Suriye'de Kürt Hareketleri (Tr)	ORSAM Rapor No: 137 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 29 Aralık 2012 Belarus'un Enerji Politikası ve Belarus'un Rusya ve AB ile Enerji Alanında Geliştirdiği İşbirliği (1992-2011) (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 148 Ocak 2013 Uluslararası Politika ve Uygarlıklar (Uygarlıklar Çatışması ve Diyalog) (Tr - Eng)
ORSAM Rapor No: 119 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 20 Mayıs 2012 Bölgesel Gelişimin Trend ve Senaryolarının Araştırılmasındaki Araç: Jeopolitik Dinamikler (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 128 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 24 Eylül 2012 Günümüz Şartlarında Türkiye - Belarus Ekonomik Münasebetlerinin Gelişimi (Tr - Rus - Eng)	ORSAM Rapor No: 138 Aralık 2012 Birlik mi, PYD'nin Güç Gösterisi mi? Erbil Anlaşmasından Sonra Suriye Kürt Dinamikleri (Tr)	ORSAM Rapor No: 149 Şubat 2013 David Cameron ve AB: Dönüşü Olmayan Karar (Eng)
ORSAM Rapor No: 120 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 21 Mayıs 2012 Kazakistan Siyasi Sisteminin Gelişimi: 2012 Parlamento Seçimleri (Tr)	ORSAM Rapor No: 129 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 25 Eylül 2012 Belarus-Türkiye: Devletlerarası İşbirliğinin Pozitif Dinamikleri (Tr - Rus - Eng)	ORSAM Rapor No: 139 Aralık 2012 Suriye'de Kürtler Arası Dengeler, Rejim Mühafizeleri ve Türkiye: Çatışma-İstikrar Ayırımındaki İlişkiler Örüntüsü (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 151 Nisan 2013 Irak Kürdistan Bölgesi'nde Demokrasi Süreci ve Sorunları (Tr - Eng)
ORSAM Rapor No: 121 Mayıs 2012 Musul'da Yerel Siyaset ve Irak Siyasetinde Yeni Dinamikler (Saha Çalışması) (Tr - Eng - Ger)	ORSAM Rapor No: 130 Kasım 2012 Suriye Çerkesleri (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 140 Aralık 2012 Kuzey Irak'ta İç Siyasal Dengeler ve Stratejik İttifak'ın Geleceği (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 152 Nisan 2013 Irak'ta 2013 Yerel Seçimlerine İlişkin Temel Veriler (Tr)
ORSAM Rapor No: 122 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 15 Mayıs 2012 Irak'ta Su Kaynakları Yönetimi (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 131 Kasım 2012 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 26 "Üçüncü Dalga": Postmodernizmin Jeopolitiği (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 141 Aralık 2012 Irak'ta Türkmen Eğitiminin Durumu (Tr)	ORSAM Rapor No: 153 Nisan 2013 Irak'ta Seçim Yasaları (Tr)
ORSAM Rapor No: 123 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 22 Haziran 2012 Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi (Tr)	ORSAM Rapor No: 132 Kasım 2012 Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun Kerkük Ziyareti (Tr)	ORSAM Rapor No: 142 Ocak 2013 President Obama's Second Term: Domestic and Foreign Challenges (Eng)	ORSAM Rapor No: 154 Mayıs 2013 Programı Rapor No: 19 Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi Kapsamında Sınırdaş Sular (Tr)
ORSAM Rapor No: 124 Temmuz 2012 Türkiye Afrika'da: Eylem Planının Uygulanması ve Değerlendirme On Beş Yıl Sonra (Tr - Eng - Fr)	ORSAM Rapor No: 133 Kasım 2012 Irak Kürdistan Bölgesi'nde Muhalefetin Doğuşu ve Geleceği (Tr)	ORSAM Rapor No: 143 Ocak 2013 2012 Irak Değerlendirmesi ve Irak Kronolojisi (Tr)	ORSAM Rapor No: 155 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 32 Mayıs 2013 Montreux Boğazlar Konferansı Tutanaklarından Tarihe Düşen Notlar ve Kanal İstanbul (Tr)
ORSAM Rapor No: 125 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 23 Temmuz 2012 Rusya'nın Ortadoğu Politikası (Tr)	ORSAM Rapor No: 134 Kasım 2012 Irak Çerkesleri (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 144 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 17 Ocak 2013 ORSAM Su Söyleşileri 2011 (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 156 ORSAM Reyhanlı Raporu (Tr - Eng)
	ORSAM Rapor No: 135 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 27 Kasım 2012 Türkiye'nin Eski Sovyet Cumhuriyetleriyle Münasebetlerinin Özellikleri (Tr - Rus - Eng)	ORSAM Rapor No: 145 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 18 Ocak 2013 ORSAM Su Söyleşileri 2012 (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 157 Reyhanlı'da Suriyeliler ile Söyleşiler - I (Tr - Eng)
		Rapor No: 146 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 30 Ocak 2013 2013 Yılında Avrasya: Siyasi ve Ekonomik Analiz (Eng)	ORSAM Rapor No: 158 Reyhanlı'da Suriyeliler ile Söyleşiler - II (Tr - Eng)
			ORSAM Rapor No: 159 Reyhanlı'da Suriyeli Kadınlar ile Söyleşiler - III (Tr - Eng)
			ORSAM Rapor No: 160 Reyhanlı'da Suriyeliler ile Söyleşiler (Reyhanlı Saldırısı Sonrası) - IV (Tr - Eng)

AKADEMİK KADRO

Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ORSAM Danışmanı, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Danışmanı, The Black Sea International Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
Prof. Dr. Tark Oğuzlu	ORSAM Danışmanı, Uluslararası Antalya Üniversitesi
Doç. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Danışmanı, Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Özlem Tür	ORSAM Danışmanı, ODTÜ Uluslararası İlişkiler
Habib Hümmüzlü	ORSAM Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Canat Mominkulov	ORSAM Danışmanı, Al Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi
Elmira Cheremisova	ORSAM Danışmanı, St. Petersburg Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Didem Danış	ORSAM Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Danışmanı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. İlyas Kemaloğlu (Kamalov)	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Dr. Jale Nur Ece	ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliği
Doç. Dr. Yaşar Sarı	ORSAM Danışmanı, Kırgızistan-Türkiye Manas Univ. Öğretim Üyesi
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Elmira Cheremisova	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, St. Petersburg Üniversitesi
Av. Aslıhan Erbaş Açık	ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku
Pınar Arıkan Sinkaya	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
Noyan Gürel	ORSAM Danışmanı
Volkan Çakır	ORSAM Danışmanı, Afrika
Dr. Göknil Erbaş	ORSAM, Karadeniz
Tamer Koparan	ORSAM Yönetici Editörü
Bilgay Duman	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Oytun Orhan	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Fazıl Ahmet Burget	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu, Afganistan
Seval Kök	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nebahat Tanrıverdi	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Shalaw Fatah	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Aytekin Enver	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Tuğçe Kayıtmaz	Mütercim Tercüman
Uğur Çil	ORSAM, Ortadoğu

ORSAM Su Araştırmaları Programı

Dr. Tuğba Evrim Maden	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
Dr. Seyfi Kılıç	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı

ORSAM DANIŞMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid	Irak Danıştay Eski Başkanı
Av. Aslıhan Erbaş Açık	ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku
Hasan Alsancak	İhlas Holding, Gn.Md.Yrd., Statejik İş Geliştirme ve Dış İlişkiler
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Ahat Andican	Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Ali Arslan	İstanbul Üniversitesi, Tarih Bölümü
Başar Ay	Türkiye Tekstil Sanayii İşveren Sendikası Genel Sekreteri
Prof. Dr. Mustafa Aydın	Kadir Has Üniversitesi Rektörü
Doç. Dr. Ersel Aydın	Bilkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı & Fulbright Genel Sekreteri
Dr. Serdar Aziz	ORSAM Danışma Kurulu Üyesi
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı	ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. İdris Bal	TBMM 24. Dönem Milletvekili
Yrd. Doç. Dr. Ersan Başar	Karadeniz Teknik Üniversitesi, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği Bölüm Başkanı
Kemal Beyatlı	Irak Türkmen Basın Konseyi Başkanı
Barbaros Binicioğlu	Ortadoğu Danışmanı
Prof. Dr. Ali Birinci	Polis Akademisi
Doç. Dr. Mustafa Budak	Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı
Doç. Dr. Hasan Canpolat	Milli Savunma Bakanlığı Danışmanı
E. Hava Orjinal Ergin Celasin	23. Hava Kuvvetleri Komutanı
Doç. Dr. Mitat Çelikpala	Kadir Has Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya	YÖK Başkanı
Doç. Dr. Didem Danış	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
Prof. Dr. Ramazan Daurov	Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü, Direktör Yardımcısı
Prof. Dr. Volkan Ediger	İzmir Ekonomi Üniversitesi, Ekonomi Bölümü
Prof. Dr. Cezmi Eraslan	Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı
Prof. Dr. Çağrı Erhan	Ankara Üniversitesi, Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü
Dr. Amer Hasan Fayyadh	Bağdat Üniversitesi, Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı
Mete Göknel	BOTAŞ Eski Genel Müdürü
Osman Göksel	BTC ve NABUCCO Koordinatörü

Timur Göksel
 Av. Niyazi Güney
 Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani
 Numan Hazar
 Doç. Dr. Pınar İpek
 Dr. Tuğrul İsmail
 Doç. Dr. Şenol Kantarcı
 Doç. Dr. Nilüfer Karacasulu
 Selçuk Karavaş
 Prof. Dr. M. Lütfullah Karaman
 Doç. Dr. Şaban Kardeş
 Arslan Kaya
 Dr. Hicran Kazancı
 İzzettin Kerküklü
 Prof. Dr. Ahmet Kesik
 Doç. Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli
 Prof. Dr. Mustafa Kibaroglu
 Prof. Dr. Aleksandr Knyazev
 Prof. Dr. Alexandr Kolesnikov
 Prof. Dr. Erol Kurubaş
 Prof. Dr. Talip Küçükcan
 Hediye Levent
 Dr. Max Georg Meier
 Prof. Dr. Mosa Aziz Al Mosawa
 Büyükelçi Shaban Murati
 Dr. Sami Al Taqi
 Prof. Dr. Mahir Nakip
 Prof. Dr. Vitaly Naumkin
 Dr. Farhan Ahmad Nizami
 Prof. Dr. Dorayd A. Noori
 Muhammed Nurettin
 Murat Özçelik
 Prof. Dr. Çınar Özen
 Doç. Dr. Harun Öztürkler
 Prof. Dr. Victor Panin
 Prof. Aftab Kamal Pasha
 Dr. Bahadır Pehlivan Türk
 Doç. Dr. Fırat Purtaş
 Prof. Dr. Suphi Saatçi
 Safarov Sayfulla Sadullaevich
 Ersan Sankaya
 Patrick Seale
 Dr. Bayram Sinkaya
 Doç. Dr. İbrahim Sirkeci
 Dr. Aleksandr Sotnichenko
 Zaher Sultan
 Dr. Irina Svistunova
 Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin
 Mehmet Şüküroğlu
 İlhan Tanır
 Doç. Dr. Oktay Tanrısever
 Prof. Dr. Erol Taymaz
 Prof. Dr. Sabri Tekir
 Dr. Gönül Tol
 Dr. Umut Uzer
 Dr. Ermano Visintainer
 M. Ragıp Vural
 Prof. Dr. Vatanyar Yagya
 Yaşar Yakış
 Semir Yorulmaz
 Volkan Çakır

Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
 Prens Group Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
 Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
 Emekli Büyükelçi
 Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Dokuz Eylül Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Vodofone Genel Müdür Yardımcısı
 İstanbul Medeniyet Üniversitesi - (SBF) Uluslararası İlişkiler Bölümü
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 KPMG, Yeminli Mali Müşavir
 Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi
 Kerkük Vakfı Başkanı
 Kalkınma Bakanlığı Yönetim Hizmetleri Genel Müdürü
 Çukurova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Rus-Slav Üniversitesi (Bişkek)
 Diplomat
 Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Müdürü
 Gazeteci (Suriye)
 Hanns Seidel Vakfı Proje Müdürü (Bişkek)
 Bağdat Üniversitesi Rektörü
 Arnavutluk Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü
 Orient Research Center Başkanı
 Erciyes Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi
 Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü Direktörü
 Oxford Üniversitesi İslami Çalışmalar Merkezi Yöneticisi
 Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı
 Beyrut Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
 Büyükelçi
 Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Pyatigorsk Üniversitesi (Pyatigorsk, Rusya Federasyonu)
 Hindistan Batı Asya Araştırmaları Merkezi Başkanı
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı
 Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
 Tacikistan Cumhurbaşkanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkan Yardımcısı
 Türkmeneli TV (Kerkük, Irak)
 Ortadoğu ve Suriye Uzmanı
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Regent's College (Londra, Birleşik Krallık)
 St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
 Lübnan Türk Cemiyeti Başkanı
 Rusya Strateji Araştırmaları Merkezi, Türkiye-Ortadoğu Araştırmaları Masası Uzmanı
 Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Enerji Uzmanı
 ORSAM Danışma Kurulu Üyesi, Vatan Gazetesi Washington Temsilcisi
 ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ODTÜ, Kuzey Kıbrıs Kampüsü Rektör Yardımcısı
 İzmir Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı
 Middle East Institute Türkiye Çalışmaları Direktörü
 İstanbul Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
 Vox Populi Direktörü (Roma, İtalya)
 2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
 St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
 Büyükelçi, Dışişleri Eski Bakanı
 (Gazeteci, Mısır)
 ORSAM Danışmanı, Afrika

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık
 Bülent Aras
 Tayyar An
 İlker Aytürk
 Recep Boztemur
 Katerina Dalacoura
 F. Gregory Gause
 Fawaz Gerges
 Ahmet K. Han
 Raymond Hinnebusch

ODTÜ
 Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
 Uludağ Üniversitesi
 Bilkent Üniversitesi
 ODTÜ
 Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Vermont Üniversitesi (ABD)
 Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Kadir Has Üniversitesi
 St. Andrews Üniversitesi (Birleşik Krallık)

Rosemary Hollis
Bahgat Korany
Peter Mandaville
Emma Murphy

City Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)
George Mason Üniversitesi (ABD)
Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık
Hasan Kanbolat
Doç. Dr. Hasan Canpolat
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen

ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
ORSAM Başkanı
Milli Savunma Bakanlığı Başdanışmanı
ORSAM Danışmanı, The Black Sea International Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı

Mithatpaşa Caddesi 46/6 Kızılay-ANKARA
Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr